

KÖZGAZDÁSZ

A MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXX. ÉVFOLYAM, 3. SZÁM

ÁRA: 4 FORINT

1988. FEBRUÁR 11.

Összoktatói értekezlet

Szigeti Endre, az egyetem szakszervezeti bizottságának titkára nyitotta meg az első ideai összoktatói értekezletet. Köszöntötte a körülbelül 170 egyetemi oktatót, kutatót, dolgozót, majd átadta a szót Csáki Csabának.

A rektor tájékoztatójában először a képzéskorszerűsítési munka jelenlegi állásával, az előttünk álló feladatokkal foglalkozott. Három részre osztotta ezzel kapcsolatos mondanivalóját.

I. Az őszi folyamán több iterációban elkészült a tanterv, ezt a tanszékek és karok megvitatták, majd január 11-én az egyetemi tanács elfogadta. A további munkára 5 bizottság jött létre, melyek az egyes szakok tanterveit véglegesítik, majd február közepétől ezeket is széles körű vitára bocsátják.

II. Párhuzamosan zajlik a tantárgyi programok és tematikák kidolgozása és megvitatása. Csáki Csaba felhívta a figyelmet arra, hogy akkor jók ezek a viták, ha minél szélesebb közvélemény vesz bennük részt, mert így az átfedések az egyes tantárgyak között megelőzhetőek.

III. El kell kezdeni az új rendszer bevezetésének közvetlen előkészítését. Az új koncepció szélesíti a hallgatók választási lehetőségeit, ezért már az első perctől kezdve: a) ismerniük kell a döntési pontokat; b) a döntésekhez maximális segítséget kell kapniuk; c) az egyetemen képezniük kell lennie adminisztratív kövétel a hallgatói választásokat. Ezért már a felvételi értesítéssel együtt közérthető tájékoztatót kapnak majd kézhez. Új formában kell majd

megszervezni a beiratkozást, egyéni vagy kiscsoportos tanácsadó beszélgetésekkel kísérvé.

Polyamatosan a teljes adminisztráció számítógépre kerül, ez a régi hallgatókat már nem érinti.

A tájékoztató további részében a rektor a külső körülményekről beszélt. A rektorok országos tanácskozása „elszöprölkeskedéssel” fogadta a Politikai Bizottság felsőoktatással kapcsolatos állásfoglalását. Ez a határozat feljogosít arra, hogy a fejlesztéshez szükséges feltételeket is számonkérjük. Történetek lépések is ebben az ügyben.

Egyrészt a kormányzat részéről, a 132 milliós nominális költségvetési csökkenés pótlására 150 millió forintot különítettek el, melyre az egyetemek és főiskolák pályázhatnak.

Másrészt felmerült egy rektori kollégium létrehozásának a terve, mely hatékonyan képviselhetné a felsőoktatás érdekeit, megismertetheti az országot a felsőoktatás problémáival, amelyeket a közvélemény egyáltalán nem ismer.

Végezetül Csáki Csaba a nemzetközi kapcsolatok bővüléséről (kapcsolatok a Moszkvai Plehanov Népgazdasági Főiskolával, a Pekingi Népi Egyetemmel, a Bambergi Egyetemmel), a Skála-ösztündíj továbbfejlesztéséről (majdnem megduplázódik a Skála-alapítvány összege) és egyéb egyetemi problémákról beszélt, amelyek már átvezettek a következő tájékoztató témáira. Dobrovits István rektorhelyettes az egyetemi költségvetés alakulásáról adott tájékoztatót. Lendülettel szavak-

kal mondott köszönetet a gazdasági igazgatóság dolgozóinak, akik óriási munkát végeztek az elmúlt időszakban. Többen el akartak menni az egyetemről, ezeket Dobrovits Iván azzal biztatta, hogy máshol sem lesz jobb.

Az egyetem költségvetéséről elmondta, hogy az 300 millió forint, ebből 98 millió forint a főfoglalkozásúak bére.

Idén ezt körülbelül 10 millió forinttal csökkentik. A vezetés több variáció megfontolása után úgy döntött, hogy a csökkentésnek öt százaléka érinti csak a béreket, a többi a karbantartás rovására megy.

Két problémakörrel foglalkozott tájékoztatója további részében. Az egyik a közteherviselés” gondolata volt. Az egyetemre körülbelül 40 millió forint folyik be a költségvetésen kívül, a különböző forrásokból (KK-munkák, OTKA-alapítvány). Ezenkívül működik a kasszavetkezet, gmk-k, vgm-ek. Ezeket a pénzeket is figyelembe véve hívta fel a figyelmet a „közteherviselésre”, a külső források minél szélesebb körű bevonására.

A másik kérdésről a rekonstrukció jelenlegi állása és jövője volt. 1988 nyarára a rekonstrukció „tulajdonképpen” befejeződik. Belül teljesen működőképes lesz az egyetem, a külső munkák egy részére nem lesz pénz. Sajnos, máris problémák merültek fel az új részeken, a termek egy részét gombásodás miatt le kellett zárni. Néhány területen előrelépünk ebben az évben, megnyitjuk egy orosz rendelőt, ezen belül fogászat, nőgyógyászat, belgyógyászat. Folytatódik a számítástechnikai program, és nem mondott le az egyetem

vezetése a kollégiumi helyzet javításáról.

Végezetül felsorolta azokat a területeket, amelyet a költségvetési bizottság preferálásra javasol. Ezek a következők: a) képzéskorszerűsítés elsődlegessége, például a nyomdai kapacitások kihasználásakor; b) a Nyelvi Intézet fejlesztése; c) a könyvtár további fejlesztése; d) az oktatástechnika fejlesztése — ezen a területen lassan nagyobb a kínálat, mint az igények.

Monek Lászlóné, az egyetem gazdasági igazgatója a bérbiztosításról tájékoztatót. Erről mindenki értesítést kapott, a gazdasági igazgatóság kéri az oktatókat, dolgozókat, jelezzék problémáikat a gazdasági igazgatóságnál.

Szarvas László, az egyetem párttitkára, az egyetemi párt-szervezet munkájáról adott tájékoztatót.

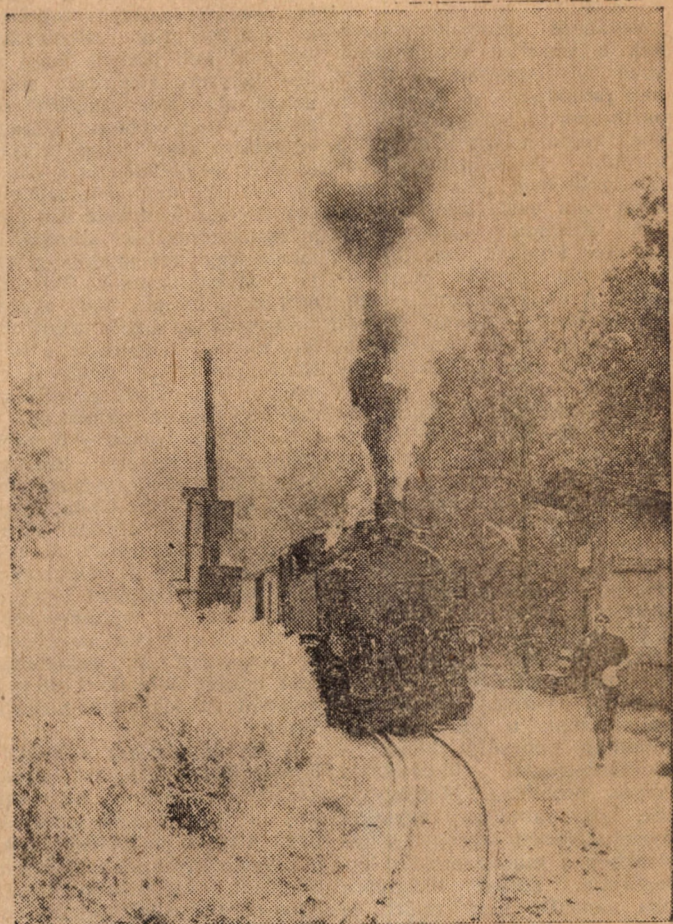
Az elmúlt egy hónapban az alapszervezetek az ideológiai munkáról és a politikai rendszer fejlesztéséről kiadott dokumentumokat beszélték meg a pártbizottság február közepén foglalta össze ezeket az anyagokat.

A kissé hosszúra nyúlt tájékoztatók után kevés erő maradt a hozzászólásokra. A hozzászólások hangsúlyozták, hogy fontos lenne a tanszékek közötti együttműködés, amire eddig kevés kísérlet történt, az épületet nemcsak felépíteni kell, de meg is kell tudni óvni, több központú a számítástechnika irányítása, a Nyelvi Intézet, katasztrófa- és kórhelyek között dolgozik.

Az oktatói gyűlés Csáki Csaba válaszaival fejeződött be.

Sugár András

Aj, jaj, fekete vonat...

Balázs Gusztáv felvétele

Arcok az I. évfolyamról

A született nyerő!

Tarkarét, 315-ös szoba. Belépve kollégiumi szobához il-
ló otthonos rendtelenség fo-
gad. Ami először szembetűnik,
az az asztalon egy hatalmas
tv, kis C64-essel, nyomtató-
val. Előtte ül, háttal az érke-
zőnek Stefi-Rutai István: ép-
pen egy lista készül a dzsessz-
klub részére. Leülök mellé,
míg babrál valamit a gépével
— a mennyezeten színes ké-
pek tömkelege.

Végül odafordul hozzám,
így elmondom jövetelem cél-
ját. Nem lepődik meg: moso-
lyog és beszélni kezd. A le-
hető legnagyobb könnyedség-
gel és természetességgel.

— Az óvodától kezdjem —
kérdi — vagy elég lesz a
gimnáziumtól?

Miután megegyeztünk, hogy
óvodás korában meg nem ér-
te meghatározó élmény a szá-
mítástechnikával kapcsolat-
ban, kicsit későbből indu-
lunk. Arra kérem, mondja el,
mi volt az a legelső hatás,
ami elindította őt a pro-
gramozás ilyen szintű ismeret-
és szeretete felé. Szinte azon-
nal kész van a válasszal, már
mondja is, azzal az igazi diá-
kos fesztelenséggel és vidám-
sággal, ami annyira jellemző
rá:

— Nyolc éve, az általános
iskola 6. osztályában olvastam
egy könyvet a BASIC-ről, és
nem értettem belőle semmit.
Számítógépet sem láttam még
akkor. Aztán bejutottam egy-
szer egy nagy számítógéphez,
de abban a szobában csak egy
billentyűzet volt, a másik szob-
ában volt a számítógép maga,
ami akkora volt, mintha a
szoba fala mentén nagy szek-
rények állnának — mutat
körbe — de én azt nem tud-
tam. Így az első benyomásom
az volt, hogy a számítógép
olyan, mint az írógép — és
most a C64-es billentyűzetre
mutat. Azon oldalt, kis cím-
kére írva az ő neve áll. Efelől
kérdzem.

— Igen, feleli, ez az én gé-
pem. Egy nyáron át dolgoz-
tam érte egy könyvesnél és
egy lángossütőnél, míg össze-
jött a pénz, és nagymamám
behozhatta Angliából. Akkor
60 ezer forintba került, ma
már 25 ezret, ha odaadnának
érte. Persze, most már sokkal
jobb számítógépek vannak,
mint ez, de mégsem válok
meg tőle, mert ez „édes”, ezért
megdolgoztam.

Ezután a gimnáziumi évek
felől érdeklődöm, és ő foly-
tatja:

— Keszthelyen, a Vajda János
Gimnáziumba jártam, és
hogyan megtanultam pro-
gramozni, a matematikataná-
romnak köszönhetem. Ugyan-
mindig ideadta annak a te-

remnek a kulcsát, amelyekben
az iskola két számítógépe állt.
Órák után rohantam progra-
mozni, és sokszor késő este
jöttem el. Emiatt voltak is
problémáim a gondnokkal...

— Az első komolyabb pro-
gram, amit írtam, egy adó-
program volt, ez is lett ké-
sőbb az első bejegyzett szaba-
dalmam. Tulajdonképpen azon
tanultam meg programozni,
aztán írtam játékpogramokat
a NOVOTRADE-nek — talán
még meg is vannak egy-két
iskolában.

Beszél, beszél, látszólag ko-
molyan, de a szeme huncuflú
csillog — én mosolyogva fi-
gyelem őt. Egy ember, aki
természetesnek tartja az elis-
merést.

— A katonaságnál már az
első nap kiderült, hogy tudok
programozni, és meg is kér-
dezték, hogy nem lenne-
kedvem hozzá. Nekem volt.
Három programot írtam ott:
egy büféforgalom- és egy
pénztárkönyvprogramot, vala-
mint egy programot a katonai
elhárítás számára. Ezek azóta
is bejegyzett szabadalmak.
Hurcoltak mindenféle konfe-
reenciára, de a legnagyobb
élményem az volt, mikor én
tartottam egy előadás előadást
katonatiszteknek. En 19 éves
voltam, a hallgatóság átlag-
életkora 40 év lehetett. Hon-
véd csak én voltam a terem-
ben, rajtam kívül mindenki
tiszt volt.

Összefoglalva: puskát csak
fényképről láttam, kiképzést
nem kaptam, hadgyakorlaton
nem voltam, de havat, azt
egyszer lapátoltam...

A felvételem is összefügg a
számítástechnikával — foly-
tatja minden kérdés, kérdés
nélkül — szám. tech. OKTV-n
voltam, és úgy volt, hogy 4.
lettem. Az első tíznek nem
kellett felvételizni matematiká-
ból. Ez az eredmény akkor
még nem volt biztos, csak te-
lefonon kérdeztük meg. Be-
mentem matekirásbélire, meg-
csináltam az első 5 felada-
tot, mert minnek strapáljam
magam. Aztán megjött az
OKTV eredménye, és kiderült,
hogy nem 4. hanem 14. va-
gyok. Így lett a matekirásbe-
lím 8 pontos, és ezért vettek
fel kevesebb ponttal a tanár
szakra. De a „tanárosdinak”
nemsokára vége — itt az
egyetemen emelt szintű ma-
tekra járok, és tervgazd. sza-
kos akarok lenni.

Ha már úgys az egyetem-
nél tartunk, megkérdezem,
mit csinál itt a számítástech-
nikával kapcsolatban.

— Az egyetem nagyegpén
dolgozom. Tervezzük, hogy
különböféle nyilvántartási rend-
(Folytatás a 2. oldalon.)

Vélemények az ideológiai tézisekről és a párt vezető szerepéről

A második félév első párt-
vb-ülésén, február elején több
napirenden levő feladat meg-
tárgyalására került sor.

Csáki Csaba rektor ismer-
tette elsőnek a vb-vel egy új
rektorhelyettesi funkciót léte-
sítésére és betöltésére tett ja-
vaslatát. Mint mondotta, az új
képzési forma sikeres be-
vezetése az irányítás szintjén
megfelelő vezetői hatáskörrel
rendelkező, egész embert igényel.
Az új funkció létesítésé-
vel együtt lejár az oktatási
rektorhelyettes megbízatása
is, azonban az átmeneti idő-
szakban nem célszerű a két
feladatkör összevonása. Ezért
javasolja átmenetileg a ne-
gyedik rektorhelyettesi megbí-
zatás létrehozását február 15-i
hatállyal. A feladat ellátásával
Zalai Ernőt, a képzéskorsze-
rűsítési munkát eddig is irá-
nyító csúcsbizottság vezetőjét,
a Népgazdaságtervezési Inté-
zet igazgatóját javasolta meg-
bízní.

A vb az előterjesztést tá-
mogatta. Az egyetem képzé-
skorszerűsítése fontos feladat,
mindenképpen célszerű, hogy
funkcióban levő vezető irá-
nyítsa. Zalai Ernő bizonyított
a alkalmasságát erre a mun-
kára eddig is.

Ezt követően két pártdok-
umentummal kapcsolatos észre-
vételekről, megállapításokról
hangzott el tájékoztató a vb-n.
A két pártdokumentumról: a
párt ideológiai téziseiről Val-
csicsák Imre, a párt vezető
szerepével kapcsolatos tézi-
sekről pedig Varsányiné Szabó
Mária készített összefogla-
lót.

Mindkét témát a vélemé-
nyek összegzése alapján álta-
lában időszereűnek, aktuális-
nak fontosnak tartják. De ki-
fogásolták a megkérdeztettek
a megvitatásra fordítható el-
fogadhatatlanul komolytalan
határidőt. Megfogalmazódott

továbbá, hogy mindkét anyag-
ból hiányzik a társadalomel-
méleti megalapozottságú hely-
zetértékelés, s így ez

komolytalanságot kölcsönöz a dolognak.

A párt-vb agit-prop. osztá-
lya száz tudományos intézetét,
köztük egyetemünket is fel-
kérte, hogy az ideológiai tézi-
sekről műhelyvita keretében
saját szakértelmük felhasznál-
ásával összegzést adjanak. Az
igényeknek megfelelően refle-
ktált a tézisekre a filozófia,
a tudományos szocializmus,
a politikai gazdaságtan tanszék
több pártcsoportja, az ipar-
kari pártalapszervezet, az el-
mélettörténet tanszék, a szoci-
ológiai pártcsoport, a KISZ-
bizottság és a könyvtár párt-
csoportja.

Valcsicsák Imre vb-n el-
hangzott szóbeli tájékoztatójában
összegezte az e fórumo-
kon elhangzott véleményeket:
helyénvalónak tartják, hogy a
nemzeti kérdés hangsúlyában,
terjedelmében jelentős részt
kapott a tézisekben. Üdvözöl-
ték, hogy az értelmiség szere-
pét kezdik sokkal komolyabban
mértékben kezelni, és ez meg-
felel a társadalmi folyamatok-
nak. Az a megfogalmazás,
hogy az osztályok megszűnő-
ben vannak, összetettebb
elemzést igényel — állapítot-
ták meg —, mert így önmagá-
ban ez nem igaz. Kérdés; ha
megszűnnek az osztályok, mik
alakulnak helyettük; a párt,
amely osztályérdekekhez kö-
tött, melyik osztály vagy ré-
teg érdekét képviseli. Az osztá-
ly- és társadalomszerkezet
összefüggése is helyzetértéke-
lésre szorul.

A párt szerepére, jellegére
vonatkozólag is sok kérdés ve-
tődött fel. Megalapozatlan a

tezisekben megfogalmazott
össznépi hatalom. Ezzel össze-
függésben a társadalomban
egyáltalán nem tisztázott a
párt szerepe. Fontosságának
megfelelő hangsúlyt kapott az
önigazgatás kérdéskörre. Tisz-
tázatlan elméletileg, hogy mit
értenek önigazgatás alatt,
megfogalmazták, hogy öniga-
zgatás és párt egymást kizáró
tényezők, hogy a tézisek ön-
igazgatással kapcsolatos meg-
állapítása és a marxizmus
nem esik egybe. Az átmeneti
társadalom mibenlétének
elemzésénél hiányolták a tár-
sadalomelméleti és politikai
szempontból kimunkált mai
kapitalizmus- és szocializmus-
képet. A fórumokon ellentétes
vélemények alakultak ki ar-
ról, hogy a piac, az áruterme-
lők kapcsolata stratégiai vagy
taktikai jellegű. A szocializ-
mus nemzeti ügyként való ke-
zelését nem tartják helyénvaló-
lónak, miután a szocializmus
nemzeti keretek között aligha
valósítható meg. De hogy in-
ternacionalista keretek között
miként történik a megvalósítá-
s, erre a tézis nem ad magyarázatot. A pg-tanszéken
örömmel üdvözölték, hogy
megfelelő hangsúlyt kapott a
család jelentősége. Viszont

várják a megfogalmazást arra,
hogy milyen összefüggésekben
lenne szükség történelmi vál-
tozásra, és változtatásra a
család intézményének, és hogy
ehhez milyen külső feltételek-
et próbálnak adni.
Megállapították, hogy az
ideológiai tevékenység kezelé-
sére óriási pragmatizmus a
jellemző.

Át kell gondolni, a marxizmus igazságtartalmát,

mert ez
csak papíron igaz. Felvetették
továbbá, hogy tisztázatlan, mi
az, hogy marxizmus—leniniz-
mus. A tézisek a marxizmus
—leninizmus mellett egyetlen
eszmarendszerről tesznek em-
lítést, ez a vallás. Ennél azon-
ban sokkal összetettebb ma az
ideológiai szféra.

Problematisuk a tézisekben
a szocialista értékek szerepel-
tetése, azért, mert fokozatosan
elvesztik ilyen tartalmukat,
mint például a teljes foglal-
koztatás kategóriája, és nem
nagyon épülnek be helyettük
újak. Fölvetődik, hogy a ha-

(Folytatás a 2. oldalon)

TDK-zók figyelmébe

A Hallgatói Tudományos Tanács — a korábbi éveknek
megfelelően — az idén is megrendezi az egyetemi tudomá-
nyos diákköri konferenciát. A konferencia szekciósülésit 1988.
április 20—27. között tartja.

A konferencia sikere és a megfelelő szekcióbeosztás ér-
dekében kérjük, hogy a TDK nevezési lapokat február 29-ig
juttassátok el a HTT-hez az egyetem 156-os szobájába. Ne-
vezési lapokat február 15-től kérhetek ugyanitt.

Az elkészült dolgozatok leadási határideje: 1988. má-
rcius 7. (4 példányban). Kérjük, hogy az időpontot pontosan
tartsátok be.

A konferencián történő részvételéhez sok sikert kíván
a HTT

Vélemények az ideológiai tézisekről és a párt vezető szerepéről

(Folytatás az 1. oldalról)

gyományos szocializmusértékek a végcélra vonatkoznak, vagy folyamatában az átmeneti periódusra? A pg-tanszék pártosportja hangsúlyozta azt, hogy képtelenségnek tartják a korábbi szocializmusértékek feladását még akkor is, ha most nem valósulhattak meg.

A tézisekkel kapcsolatban egy sor konkrét összefüggésben is elhangzottak megjegyzések. A vállalkozásnál — melyet a tézis pozitívan értékel — elfelejtették hozzátenni, hogy tőke nélkül nehéz vállalkozni.

A tézisek döntő láncszeme a gazdaság. Ebből a tényezőállapításból minden fórumon azt értették, hogy a dokumentum elimitálja azt, hogy a politikai rendszer átalakítása a gazdaság életére is óriási hatással van. Megkérdőjelezték, hogy valójában döntő láncszem-e a gazdaság. Hiányzik a tézisekből a felismerés, miszerint bizalmi válság van a társadalomban. Szó esett a politikai vezetés felelősségvállalásának a hiányáról. A vitákban hangsúlyt kapott a nyilvánossággal kapcsolatos súlyos probléma. Megjegyezték, hogy mindössze egyetlen összefüggésben szerepel a tézisekben a munkásszótly kategóriája. Ennek bizonyára oka van. De hogy miért, és hogy valójában társadalomszerkezeti, politikai, ideológiai szempontból ennek milyen alapjai és milyen konzekvenciái vannak, az a tézisekben nincs kifejtve.

A megfogalmazott vélemény szerint a tézisek egyáltalán nem támaszkodnak a nem szocialista országokbeli kommunista pártok mozgalmi, politikai, ideológiai tapasztalataira. Pedig ezekre szükség lenne, annál is inkább, miután elérhető. Komoly problémákat okoz — hangsúlyozták — egy az egyben átvenni polgári tanokat a marxizmus-leninizmus politikai gazdaságtana által fel nem tárt területeken.

A tézisek nem tisztázták, hogy kik azok a másképp gondolkodók. Egyáltalán: a dokumentumban sok a fogalomtisztázatlanság. Ide sorolható például a teljesítményelv is. De a tisztázatlan az a kérdés is, hogy

miért virulensebb a kapitalizmus, mint a szocializmus.

Egy ideológiai összkép megrajzolásában erről feltétlenül szólni kellene. A jelentőségéhez mérten elégtelenek ítélték a kultúrával, az oktatással kapcsolatos helyzet minőségét. Óriási problémák vannak e területeken színvonal tekintetében, szubjektív, objektív feltételeket illetően. Tisztázni kell, hogy mi történjen az olyan

A született nyelő!

(Folytatás az 1. oldalról)

szereket hozunk létre, és szeretnék írni egy órarend-optimalizáló programot. Ebbe a feladatba már matematikusok „hülyültek bele” szó szerint — így mondja — de én bírom abban, hogy sikerülni fog. Már van egy-két ötletem, hogy lehetne megcsinálni — téved a szeme hirtelen egy teáskannára az ágy mellett.

A kanna alól aztán előkerül az első komoly program — az adóprogram — listája, amely készítőjének eddig 28 ezer forintot hozott.

A számítástechnika lehetővé tette, hogy szüleitől erősen független legyek anyagiilag. Hogy dolgozom, ezzel biztosítom magamnak ezt a függetlenséget, bár néha előfordul, hogy minuszban va-

Közgazdászba!

Az idei közgazdászba! 1988. február 27-én 20 órától kerül megrendezésre a Royal Szálló nagytermében. Meghívók a KISZ-bizottságon kaphatók (illetve igényelhetők) 400 forintos áron, amely tartalmazza a vacsorát is.

katóriákkal, mint a tervezés, az arányos fejlődés, a harmonikus növekedés. Vagy ki kell iktatni vagy át kell helyezni stratégiai síkra belőle azt, ami megőrizhető. Határozottan külön kellene választani az ideológia síkján és más területeken is a rövid és hosszú távú elképzeléseket. A vitafórumokon szó volt a szakszervezetek szerepéről, amely egy neuralgikus pontja a társadalomnak. Felvetődött az a kérdés, hogy a szocializmuskép, amely tisztázatlan, hogyan függ össze a belső és külső felhalmozásával, és hogyan függ össze a külföldi működő tőke bevonásával.

Az alapos tájékoztatást több hozzászólás követte. Szarvas László pb-titkár köszönetét fejezte ki a fórumoknak, hogy a vizsgaidőszak ellenére elvették ezt a munkát. Megállapította, hogy a véleményeket, állásfoglalásokat Valcsicsák Imre jól dokumentálta. A munka azonban ezzel nem ér véget itt az egyetemen sem, hanem nekünk is elő kell segíteni az ideológia megújítását.

A vb egyetértett e megállapításokkal, megjegyzésekkel. Leszögezte azonban, hogy éppen a tudományos eredmények alapján az észrevételeknél, véleményeknél többet kell mondani. A dokumentumot ilyen szempontból szükség lenne kiegészíteni. Néhány kérdést részben a tudományos munkák, tankönyvek alapján meg lehet válaszolni. Hiszen egyetemenk nem lehet független a feladattól, részt kell hogy kérjen az ideológia megújításából. Fel kell vázolni, hogy mire vállalkozhat az egyetem egy folyamatos munkában az állami vezetéssel, egyének és csoportok közreműködésével. A javaslatok összegyűjtésével a pártbizottság ennek az ügynek a megoldását feladatának tekintik.

A következő napirendi pont előadója Varsányiné Szabó Mária volt, aki írásban terjesztette elő a párt vezető szerepével kapcsolatos párt-dokumentumról egyetemenk észrevételeit és javaslatait. Megfogalmazódott, hogy a politikai rendszer modernizálásának kulcsát a párt társadalmi vezető szerepének újradefiniálása jelenti. Ez az elengedhetetlenül szükséges (de nem elégséges) feltétele annak, hogy megszűnjön a politikai intézményrendszer tehetetlen vajúdása, kiüresedése, hogy a párt a kibontakozási program társadalmi hajtóerejévé válhasson.

Úgy ítélte meg az egyetem párttagsága, hogy a párt vezető szerepével kapcsolatos kérdések megválaszolása tovább nem halasztható. Az is magától értetődő, hogy ez nem lehet egy tézisszerű dokumentum feladata. Ezért indokoltnak látják, hogy a rendkívüli pártkonferencia érdemi előké-

gyok. Jelenleg minusz 600 forint az egyenlegem, de még nem jött meg a pénz egy programért. A jövő héten pedig sielni megyek abból a pénzből, ami még nincs meg — mondja nevetve, magabiztosan.

Közben betoppán egy barát, és konditerembe hívja Stefi. — Szeretek sportolni — mondja — futni szoktam a kollégium körül, és néha lemegek a konditerembe.

Hogy mit csinálók most? Ismerem a BASIC, FORTRAN, COBOL, PASCAL, FORTH és a C nyelvet, termelési technika, prozeminárium dolgozatot írok, dolgozom ezen és sok másik programon, egy pályázatra is írok programot, a dzsesszklubnak vagyok a rendezője...

Nevet újra és én elnézem a két kedves kis godrócskát az arcán. Természetes, őszinte, magabiztos, született nyelő. Nincs titka, mégis csupa titok. Aztán odafordul a gépéhez — STRING TOO LONG — én pedig elköszönök. Mikor becsukom az ajtót, csak a hátát látom, és a képernyőn futó betűket.

Konditermezés előtt Stefi még befejezi a programot — Stefi, aki nem járt szám. tech. tagozatos óvodába.

S. T.

szítését szolgálja egy olyan elemző-értékelő munkaokmány, amely az elméleti kérdések megválaszolását kísérel meg. Ez az elemzés elősegítené, hogy a pártkonferencia megfelelően feladatának, és hogy megfogalmazódhasson egy új pártprogramtervezet. E munka részeként fogta fel az egyetem párttagsága e tézisek megjelenését, a most kibontakozó vita szakaszát is.

Az álláspontok, javaslatok részletesebb kifejtése során elsősorban a pártdemokrácia problematikájával foglalkoztak. Előterbe kell állítani a demokratikus centralizmus marxizmus értelmezését, amely szerint a demokratizmus legmélyebb formája, tartalma és eredménye a tudatosság alapuló meggyőzés. A demokratizmusnak, a demokratikus centralizmusnak ez a felfogása olyan, amelynek irányadóknak kell lennie a politikai rendszer reformfolyamatában.

Szükségesnek látják a most kontraszelektiót kiváltó választási rendszer újragondolását; a többes jelölést — minden funkcióban — a két ciklus elvénél érvényesítést; „ismerjük el a párttagság egészének jogát a főtítkárra megválasztására”. Fontosnak ítélték az alulról építkező, mozgalmi jellegű párt tevékenységének kibontakoztatását, hogy világosan különváljon az apparátus és a választott testületek munkaterape, hatásköre és jogositványai. Elengedhetetlen, hogy a pártban belül élénk szellemi élet alakuljon ki, amely lehetőséget teremt a viták kibontakoztatására, különböző érdekek és nézetek mindenkori megjelenésére, képviselésére és ütköztetésére. A demokratikus pártélet garantálhatja, hogy kiváljanak, s így kiválasztódjanak a felkészültségükkel, elkötelezettségükkel, személyiségükkel a vezetésre alkalmasak. Tarthatatlan — állapított-

ták meg —, hogy a párt mindeddig nem tudott — elsősorban saját tagsága számára —

az illegálisból legális pártá

válni. Ezt mutatja az információáramlás számos anomáliája, az információ monopóliumok továbbélése, a pártélet átláthatatlansága, torzító misztifikálása, az uralkodói és alattvalói szerepekörök konzerválása. Végetelül az irásos anyag néhány rövid megjegyzésben kitért az államról és a társadalmi szerkezetéről leírt tézisbeli megállapításokra: a politikai és a közigazgatás részen esedékes szétválasztására irányuló szándéokra; kiemelt pozitívum, hogy jelentős előrelépés tapasztalható az állampolgári jogokkal, az alkotmánnyal, az egyesületi, érdekképviseleti törvénnyel kapcsolatban az állam működésében. Viszont hiányzik például a szakszervezetek, a HNF, a KISZ új típusú tevékenységi fórumainak, funkcionálásának, új tartalmi elemek felvetése. Mindezek ellenére szembevetendő, hogy a párt határozottabb a politikai rendszer más elemeinek demokratikusabb működésére tett ajánlásaiban.

A párt-vb az irásos előterjesztés minden gondolatával egyetértett. Az egyetem párttagjainak ezzel kapcsolatos észrevételeit, javaslatait egyetemi pártbizottságunk eljuttatja a budapesti pártbizottságra, s az egyetemi pártbizottság elé terjeszti megérősítés céljából.

Ezt követően a vb megtárgyalta a vb, a vb második féléves munkatervét, és döntött a kiemelt rendezvényekről, köztük a Békési László pénzügyminiszter-helyettes részvételével tartandó szabad pártnapról. A részletesebb tervek a következő Közgazdászban ismertetjük.

H. E.

A Társadalomtudományi Klub programja

Február 22., hétfő: Ágh Attila: Társadalmi mozgalmak Magyarországon.

Február 24. szerda: Benda Kálmán: Egy történetész életútja. Az estek a Makaraenkő utcai színházteremben lesznek, 19 órakor.

Egyszer zuhant és túlélte

A sors különös ajándéka egy ilyen modor — állapítottam meg Blró Attilával beszélgetve. Mintha már ezer éve ismertük volna egymást. Nyílt, barátságos, oldott stílusa szinte feledtette, hogy diákkal, méghozzá egy elsőévesrel van dolgom.

— Ez kész előny az életben. Te hogy tapasztalod?

— Világéletben ilyen voltam. Szerettem a közöséget, az embereket. Kisdíák koromban azt hittem, hogy sok barátom van, ebből azonban hamar kénytelen voltam kijózanodni. Általában azt tapasztaltam, hogy vannak, akik elfogadnak, vannak, akik szeretnek, de van akiben viszályt szétteremtett a stílusom. Késztelen, megvan az a rossz természetem, hogy szeretek középpontban lenni, és ez nem mindenki számára természetes. Mindennek ellenére talán meglepő, ha azt mondom, hogy mindez csak álca részemről. Valójában én is szeretek magamban lenni a gondolataimmal, amit viszont mint EV-titkár nemigen tehetek meg az egyetemen, ahol nagyon sokan ismernek. Viszont, ha ezt az igényemet ki akarom elégíteni, akkor elmegyek Demjénbe. Itt a helybeliek csodálatos meleg vizű forrásra bukkantak. Építettek is hozzá egy medencét a strandolni vágyók számára. A forrás környékét, mintha hó borítaná a kicsapódó mészkő nyomán. Mesés ez a táj, különösen este szeretek a csillogólag égi alatt fürödni.

— Honnan ismered ezt a helyet?

— Barlangász barátaim mutatták meg nekem. Ugyanis én is barlangász vagyok.

Mint kiderült, Attila egyik csuklóján a fehér zsinórból font „karkötő” is barlangász mivoltáról tanúskodik.

A karkötőre mutatva magyarázza, hogy ennek pruszikótás a hivatalos neve. Viselésére az jogosult, aki egyszer zuhant és túlélte.

— Csak nem?

— De igen. Középszikolás voltam, amikor egy barlangban kéménymászásból az agyagcsizmám miatt megcsúsztam és 16 méter magasságból leestem. Két-három másodpercig tartott a zuhanás. Szörnyű hosszú időnek tűnt. Amit akkor éreztem, nem kívánom senkinek. Lezuhanva azt hittem, már nem élek, társaim is abban a hiszemben voltak. Meglepődtek, amikor megmozdultam. Felémtem a fejem és a szemem előtt mozogtak a kövek. Ledobtak mászógépet, megkötelezték és még ki is másztam. Úgy tűnt, az agrázkódáson kívül nem történt komolyabb bajom. Ugyanis szerencsére nem a lámpám akkumulátorára estem, hanem egy patak homokos hordalékára. De két óra múlva minden porcikám rettenetesen fájni kezdett. Az orvos, aki velünk volt, beadott egy injekciót és én két és fél napon át aludtam.

— Volt kedved még ezután barlangászni?

— Természetesen. Nem félttem hasonló szituációktól. Tudomásul vettem, hogy ebben a helyzetben én voltam a balga. Mindig is szerettem az

Fiatal közgazdászok konferenciája Salgótarjánban

A Magyar Közgazdasági Társaság Ifjúsági Bizottsága nyolcadik alkalommal rendezett tanácskozást a salgótarjáni Pénzügyi és Számviteli Főiskolán. Az idei konferencia a „Terhek-tervek-lehetőségek a magyar gazdaságban” címet viselte.

Fejti György, az MSZMP Központi Bizottság titkára nyitó előadásában a politikai intézményi rendszerünk fejlesztésének fő irányait vázolta fel. Tisztább és világosabb munkamegosztás szükséges a párt, az állam és az állampolgárok viszonyrendszerében, és ennek a decentralizáció — önkormányzat erősítésével kell végbemennie. Az állam szerepét újra kell értelmezni, a paternalizmus helyett az önszerveződésre, a vállalkozásokra kell helyezni a hangsúlyt. Az előadást követő vita a párt gazdaságban betöltött szerepéről, a pluralizmusról és az elképzelések megvalósításáról zajlott.

Kollarik István pénzügyminiszter-helyettes a kibontakozás gazdasági és pénzügyi feltételeit elemezte. Az évi közel 1 milliárd dolláros kamattérheik pontosan meghatározhatók „lehetőségeinket”. Az adósságaink átütése nem lehet járható út a hitelek, valamint a kamatok pontos fizetését pedig a stabilizáció időszakában restriktív gazdaságpolitikával, az import és a fogyasztás visszafogásával, és ezzel szemben az export fokozásával tudja csak a pénzügyi kormányzat végrehajtani. A pénzügyminiszter-helyettes többek között értékelte a kétszintű bankrendszer létrejöttének első tanulságait, s rámutatott, hogy a kereskedelmi bankoknak fokozatosan meg kell tanulniuk bankként működni.

A tanácskozás délután fórummal folytatódott, amelyen Sárközy Tamás, a Minisztertanács parlamenti titkára, tanszékvezető egyetemi tanár; Tabajdi Csaba, az MSZMP KB Külügyi Osztályának alosztályvezetője és Gubcsi Lajos, a Magyar Ifjúság főszerkesztője tartott előadást. Sárközy Tamás érdekesen szót

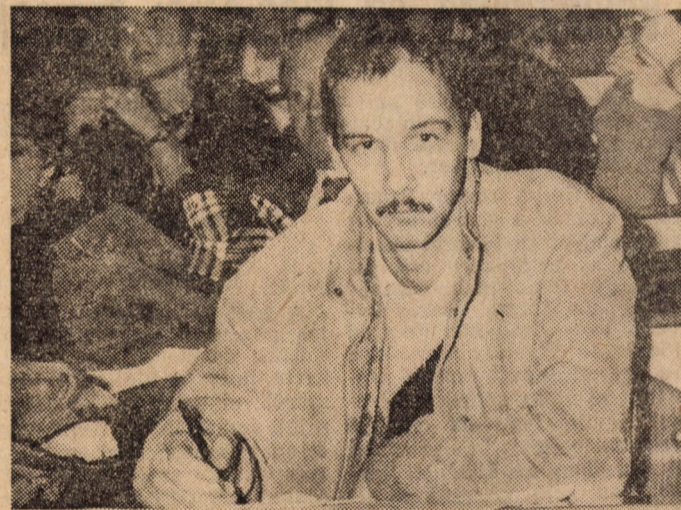
a gazdaságirányítás szervezeti rendszerének átalakításáról, amelyet egyik oldalról társadalmi-politikai mozgások, másik oldalról a gazdaság szervezeti átalakulása sürgetnek. A vitában elsősorban az országgyűlés, a párt és a kormány szerepének, a hatalom gyakorlásának kérdései kerültek előtérbe. Tabajdi Csaba társadalmi-gazdasági fejlődésünk külső feltételeiről, a magyar reform nemzetközi megítéléséről beszélt, ezután Gubcsi Lajos a reform irányzatait, iskoláit elemelte.

A konferencia második napján Beck Tamás a Magyar Gazdasági Kamara elnöke és Csikós-Nagy Béla a Magyar Közgazdasági Társaság elnöke tartott előadást. Beck Tamás a külgazdasági impulzusok és a magyar gazdaság kapcsolatait vizsgálta vállalati szemszögből. A 90-es évek elejére kb. 6–6,5 milliárd dollár tőkes export szükséges a törlészi kötelezettségek teljesítéséhez — ehhez a vállalatok gazdálkodásának mind külső, mind belső feltételein elengedhetetlen javítani a KGST-kapcsolatok erőteljes reformokra szorulnak, gazdaságossági szempontoknak kell érvényesülniük. A magyar export számára új lehetőségeket kell kutatni (pl. Dél-Kelet Ázsia), a piacok sajátosságainak figyelembevételével.

A konferencia vasárnap záruló előadásán Csikós-Nagy Béla a közgazdaságtudomány és a közgazdászok szerepéről beszélt. A közgazdaságtudomány oldaláról felvetődő kérdéseket a következőket fogalmazta meg: Képesek vagyunk-e a tudományos kritériumoknak megfelelően kezelni a gazdasági kategóriákat? A társadalom állapotát reálisan, utópiamentesen tudjuk-e szemlélni? Az emberi tényezővel tudunk-e fontosságának megfelelően számolni?

A közgazdászok előtt álló feladatok között a tervezési elmélet megújítása, valamint a struktúra-politika kialakítása szerepel kiemelten.

Tihanyi László

... voltak, akik mérnök úrnak hívták

olyan veszélyes sportokat, ahol tudtam, hogy az életem a saját kezemben van és csak rajtam múlik, hogy mi történik velem. Most például nagyon erősen foglalkoztat a sárkányrepülés gondolata.

— Úgy tudom, nem közvetlenül érettségi után jöttél az egyetemre. Mit csináltál a középiskola után?

— A középiskolát Miskolcon kezdtem, és Pesten fejeztem be, miután felköltöztünk a szüleimmel. Érettségi után dolgozni mentem a Hajtómű és Fesztőberendezések Gyárába. Nem adminisztrátor munkakörbe, mert az nem nekem való. Amikor szóba került az EV-titkári megválasztásom, akkor is kikötöttem, hogy én nem szeretem az íróasztalt, ami kell azt a fejemben is megtartom. A gyárban is a műhelyt szerettem volna első sorban megismerni.

Eleinte anyagkihordó volt, majd a targoncavezető vizsga letétele után targoncász lett a gyárban.

— En voltam a villám a műhelyben, úgy téptem a targoncával. Jó, hogy csak öt kilométer volt a megengedett sebesség, de még így is bra-

vúrnak számított a sűrű gépsorok között a robozó targoncával kicentizni a távolságot. Engem általában kedveltek. Tudták rólam, hogy tovább akarok tanulni, ezért aztán voltak, akik mérnök úrnak hívtak. Ezen mindig jót derültem. Érdekes volt megfigyelnem, hogy a műhelyben az emberek másképp gondolkodnak, másképp éreznek, mások a problémáik, és sokkal nagyobb a túrérségük, mint az értelmiségieknek. Ha valaha vezető leszek az életben, azt hiszem, az itt szerzett tapasztalataimnak még hasznát veszem.

Két év elteltével Attila Amerikába utazott édesapja kiküldetése folytán. A család Houstonban telepedett le.

— Houston a székhelye a Nasa rakétairányító központjának mégis a környéken található olajlelőhelyek folytán nőtt ki magát hirtelen metropolissá a '70-es évek végén. A város az olajmunkásokból, az olajiparban dolgozókból állt. Ez a fejlődés azonban hirtelen megállt, '86-ban, amikor az olajárak lezuhanak, '87-ben, amikor hazakécsültünk, sajnálatos tapaszt-

Hadzsime!

...és az instruktorok?

(Ezúton is elnézést kérek Nádorfi Gézától, hogy cikkemhez az ő legutóbbi publikációja [„...és a Rajk?”] mintájára választottam címet. Igérem, az alcímeket [„döntések hozói ez idáig elzárkóztak”; „Rajk-szerep újraértékelése”; „Oxfordba készülnek”] nem veszem át.)

A kérdés tulajdonképpen ez: mit csinálnak az instruktorok? Idén azonban az instruktoroknak sokkal több dolga van, mint korábban. Októbertől kezdve folyik a szervezet munkájának átfogó újragondolása. Ezt több minden szükségessége tette. Mindenek előtt az, hogy a szeptembertől beinduló új képzési

kult egyetemi közéletben újra tisztázzuk viszonyunkat más szervezetekben, testületekben, csoportokban.

Most már közös álláspontunk, általános véleményünk az, hogy a halmozódó követelményeknek a szakbizottság a jövő évtől csak szervezeti változtatások után, minden eddiginél alaposabb előkészítés árán felelhet meg. A változások alapvetően a következő címszavak köré csoportosulnak:

1. Alapszabályzat. (Ezt még februárban kidolgozzuk és elfogadjuk; benne céljainkat, kurzusokat szervezünk, ami egyfajta instruktori klub lesz. Ezekre meghívjuk az olyan fontos témák szakértőit, mint a képzéskorszerűsítés, az egyetemi szabályzatok, a második közösségek, az instruktori élet stb. Az itt szerzett ismereteket számon kérjük a tábortan, és egy bizonyos szint elérése feltétel lesz az instruktorsághoz.)

2. Felkészülés. (A szokásos két tavaszi tábor előtt négy alkalommal beszélgetéseket, kurzusokat szervezünk, ami egyfajta instruktori klub lesz. Ezekre meghívjuk az olyan fontos témák szakértőit, mint a képzéskorszerűsítés, az egyetemi szabályzatok, a második közösségek, az instruktori élet stb. Az itt szerzett ismereteket számon kérjük a tábortan, és egy bizonyos szint elérése feltétel lesz az instruktorsághoz.)

3. Kiválasztás. (Továbbra is kiválasztó bizottság végzi majd, de nagyobb mértékben támaszkodva olyan objektív információkra, mint az előbb említett felmérés, a népszerű-

ségi lista, az előző évi munka értékelése.)

4. Létszám. (Következésképpen érvényesíteni fogjuk az egy csoport — egy instruktor elvét — a magasabb követelmény, erősebb összetartás érdekében.)

5. Vezetés. (A nagyobb egység érdekében a vezetőknek is lesz csoportjuk, a további részletekről még vita folyik.)

Ami tehát mindenkit érdekelhet: várhatóan március 3-án és 10-én, aztán április 14-én és 21-én lesznek az említett klubfoglalkozások. Ezek nemcsak a jelenlegi instruktorokat érintik, hanem mindazokat várjuk, akik most első- vagy másodévesek, és majd szeretnénk az instruktorok közé kerülni, vagy csak érdeklődnek a meghirdetett témák iránt.

E sorozatot megelőzi egy eddig még példa nélkül álló farsangi buli a Kisstadion jégén. Erről hamarosan bővebben is értesülhetek. Ismét indulunk a KEN-en, de hogy kivel és mivel, az egyelőre maradjon titok!

A tavaszi táborok, ahova az instruktoroknak jelentkezni várjuk, április 22-24-én Búbánat-völgyben és május 5-6-án Csillebércen lesznek.

Egyelőre ennyi. Akit még érdekel valami — reméljük ez így van, forduljon hozzánk! Andor László

taltuk, hogy kedvenc boltjainkat nevésséges áron kiárusították. Egymás után zárkóztak be az üzletek. Munkanélkülivé váltak az olajbányászok, a mérnökök, mindenkit az átképzés foglalkoztatott.

— Mit csináltál Amerikában?

Amikor kikerestünk, még elég gyenge volt az angoltudásom. Nehezítette a helyzetemet, hogy ezen a környéken más nyelvjárást beszélnek. Egy New Jersey-i házaspár fordítgatott nekem. Egyszer így beszélgettem el egy déli emberrel, akiket itt vörösnak hívnak. A déliek nemcsak abban különböznek, hogy más akcentussal beszélnek, hogy kalapot viselnek, hanem még az ideológiájuk is más, mint egyéb helyen Amerikában. Ez a texasi hangsúlyozta, hogyha ő valaki lehetne, akkor visszahátrálna a rabszolgaságot. Mire én jót nevettem, tréfának véelve amit mondott, de ő nagyon is komolyan gondolta.

Attila elvégezte még akkor nyáron az intenzív angol nyelvtanfolyamot és beiratkozhatott a houstoni egyetemre. Itt a szabadon választható tárgyak közül elsősorban a közgazdasági jellegűekre esett a választása. De tanult két féléven keresztül csillagzatot is, miután ez is érdekelte.

— És miért éppen a közgazdasági tárgyakra esett a választásod?

Ez valószínűleg a politikai érdeklődésemből adódott. Már mint középiskolás is sokat mozgolódtam politikai téren.

Nem sokan tudják Attiláról a környezetében, hogy annak idején a spontán békemozgalom megszervezése az ő kezdeményezése volt.

— Létrehoztuk a budapesti középiskolások körében az Antinukleáris Kampány (ANC) szervezetet 1982 márciusában. Sokan csatlakoztak

hozzánk, szekciók alakultak még vidéken is. Szervezetünk '82 augusztusában kapcsolódott a külföldi diákok által meghirdetett „Békemenet '82” akcióhoz. Az volt a jelszó, hogy „Olvasszuk be a fegyvereket!” Később a mozgalmunkhoz más elemek is csatlakoztak erős nacionalista, nemzetiségű színezettel. Nem nagyon értettünk ezzel egyet. A rendőrség is bizalmatlanná vált velünk szemben. Abban az időben többször felkeresett két magas rangú rendőrtiszt, és a nem létező guminyomdánk iránt érdeklődött, meg hogy kikhez juttattuk el a nyomtávirányainkat. A helyzetünket úgy próbáltuk rendezni, hogy a Békemenet felé fordultunk, de az akkori dogmatikus vezetés nem sokat törődött velünk. Szerencsére átalakult a vezetőség, és ezzel együtt a Békemenet is megújult. A Békemenet belülről megalakult az Ifjúsági Béke Bizottság is, amellyel aztán rendszeresen együttműködtünk, közös tábortanokat rendeztünk. Akkor azonban én már tudtam, hogy Amerikába megyünk és szerettem volna valakinek átadni a vezető szerepet. Legtöbben azonban félték tőle, vagy készültek az egyetemre és nem vállalták. '84 márciusában végül is én abbahagytam. Lemondani azonban az ilyenfajta tevékenységről teljesen nem akarok. Ugyanis szeretném megszervezni a közeljövőben a békeautósok szövetségét. Szóval a politika terelt a közgazdasági pályára, no meg az a tudat, hogy a történelemben minden összefügg a gazdasággal. Amerikában két évig tanultam Samuelson könyvét. Már ez is sokat jelentett számomra abban, hogy másképp lássam a világot.

— És hogy politizálsz az egyetemen? Tagja vagy a KISZ-nek?

Nem. 1979–1986-ig voltam KISZ-tag. Amikor hazajöttem Amerikából, észre kellettennem a nagy átalakulást, de nem láttam tisztán, merre fog ez vezetni. Amit a KISZ jelenleg csinál, az tetszik nekem, és szinte minden egyet is értek. Egyelőre azonban mégis várakozási álláspontra helyezkedek, mint sokan mások, arra gondolva, hogy a politikai reformok, amelyek nem várhatóak már magukra sokáig, sokat változtatnak a helyzeten és serkentőleg foghatnak az egész társadalom mozgására.

Attila kabátjának hajtókáján óriási jelvény virít, amerikai stílusban, egy piros szívvel és I love MKKE felirattal.

— Ilyet még nem is láttam. Hol vetted?

— Én csináltam. Rajtam kívül egy csoporttársamnak van, Mikulásra leptem meg vele.

— És mit szólnak hozzá az egyetemen?

— Van, akinek tetszik, mások kiröhögnek, mert ők egyáltalán nem így érznek. Sőt, van, aki kifejezetten utál ide járni. Hogy miért nem mennek máshová az ilyenek?! En szeretem az egyetemet. Véleményem szerint sokkal demokratikusabb, mint más egyetemek. Bizonyos szempontból még az amerikai egyetemnél is jobb. Hátránya viszont, hogy nincs szabad tanárválasztás, mint például Houstonban. Márpedig minden személyeskedés nélkül jegyzem meg, hogy nem ártana, ha az tanítana, aki tud az emberekkal kommunikálni és nem feltétlenül akadémikus.

— Mint EV-titkárnak, mi a célod?

— Minél több kellemes élménnyel szeretném felejthetlenné tenni társaim számára az első egyetemi évet, hogy későbbi életükben is elkísérje őket az itt kötött barátság, s hogy boldogan gondoljanak vissza erre az időre.

— És hogy politizálsz az egyetemen? Tagja vagy a KISZ-nek?

Nem. 1979–1986-ig voltam KISZ-tag. Amikor hazajöttem Amerikából, észre kellettennem a nagy átalakulást, de nem láttam tisztán, merre fog ez vezetni. Amit a KISZ jelenleg csinál, az tetszik nekem, és szinte minden egyet is értek. Egyelőre azonban mégis várakozási álláspontra helyezkedek, mint sokan mások, arra gondolva, hogy a politikai reformok, amelyek nem várhatóak már magukra sokáig, sokat változtatnak a helyzeten és serkentőleg foghatnak az egész társadalom mozgására.

A Széchenyi Szakkollégiumról

A Széchenyi szakkollégiumi csoport önálló kollégiummá való alakulása mellett elvi állásfoglalás született az egyetemi tanács január 11-i ülésén. A végleges állásfoglalás akkor várható, ha a most kidolgozás alatt álló alapdokumentumok a következő egyetemi tanács elé kerülnek.

Az új szakkollégiumot Szalai Péter, a kollégium DB-titkárával folytatott beszélgetés során mutatjuk be.

— Te hogyan csatlakoztál a Széchenyi Szakkollégiumhoz?

— Másodéves voltam, amikor úgy éreztem, tennem kell valamit sűrűsben, mert az egyetem felét letöltöttem, és nagyon keveset tudok. Eljártam hát a Társadalomtudományi Klubba, amelyből végül is kivált az új szakkollégium. A klub körüli csoportosult egy szűkebb mag. Bennük fogalmazódott meg a szakkollégiummá válás igénye. B. Kiss Tamás, Németh Zsolt, Foltányi Árpád, Gelencsér Zsolt voltak a klub vezetői. En csak egy sima hallgató voltam. Aztán megtudtam, hogy a szakkollégium Széchenyi nevét veszi fel. Miután nagycenti vagyok, Sopronba jártam a Széchenyi Gimnáziumba, így természetes volt számomra, hogy éppen a Széchenyi nevét viselő szakkollégiumban folytassam a munkám.

— Jelenleg hányan vagytok és melyik kollégium biztosít működési teret számotokra?

— Negyvenhárom szakkollégistánk van, de kb. hatvanra kellene felemelni a létszámot. Közülük huszonötön laknak a Rádayban. Erre az évre kapunk a Ráday DB-től hat helyet a saját keretükből, ami egy roppant nemes gesztus volt a részükről. Valójában azonban a Széchenyinek nincs külön helye a Rádayban. Infrastruktúráis háttér nélkül pedig nem lehet működni. Feltétlenül szükség lenne arra, hogy legalább a vidéki szakkollégistáknak tudjunk helyet biztosítani. Rengeteg problémával jár ugyanis az alberteteseknek a rendezvényeink látogatása, messze laknak, emiatt sok mindenről le is maradnak.

— Milyen a szakmai és közösségi munka aránya a munkátokban?

— Ez nagyon fontos kérdés. Szakmai teljesítményeket mindenképpen kell nyújtani, enélkül nem is volnánk szakkollégium. Ebben benne foglaltatik a nyelvvizsga és a TDK-készítés követelménye is. Az, hogy valaki kollégista, feltételezi, hogy valamennyire közösségi életet él, és hogy szakkollégista, az pedig a tudományos munkát. E kettő egymás nélkül nincs. A szakkollégium azon munkálkodik, hogy olyan értelmiséget neveljen, amelyben a humán és szakmai műveltség ötvöződik. Szeretnénk elérni, hogy ki-ki úgy töltse itt az éveit, hogy az a legnagyobb kifizetésre adjon neki lehetőséget, mind emberileg, mind tudását tekintve.

— Miben különbözik a Széchenyi a TEK-től és a Rajktól, és milyen a szakkollégiumokkal az együttműködés?

— A TEK-től elsősorban abban különbözünk, hogy nem foglalkozunk direkt módon állást a világnézeti hovatartozás tekintetében. A mi körünkben megtalálhatók párttagok és vallásosok egyaránt. A Rajkkal szemben azt tartom meghatározó különbségnek, hogy míg mi egy társadalomtudományi klubból fejlődöttünk ki, addig a Rajk az indulás pillanatától a közgazdaságtanra helyezte a hangsúlyt. Tágabb teret nyit számunkra az egyetemi képzés korszerűsítése a társadalomtudományi fakultás bevezetésével. Úgy érzem, ezen a téren van keresnivalónk. De a közép-európai arculat, a politológia és a társadalomtudományok mellett azért egy-két gazdasági kurzusunk mindig van. Szeretnénk jó együttműködésre törekedni a két szakkollégiummal, hiszen különösen a Rajktól nagyon sokat tanulhatunk 17 éves múltjából kifolyólag is. Az országos szakkollégiumi mozgalomban is egyre inkább számítanak ránk. Úgy gondolom, vannak erősebb és gyengébb szakkollégiumok, mi szeretnénk fel-

zárkózni az erősek közé és ez talán menni is fog.

— Konkrétan mivel foglalkozik a Széchenyi? Milyen kurzusai vannak?

— Most indul februártól néhány új kurzusunk. A kurzusok tervezett vezetői és témái a következők: Légrádi Tibor: Politológia Bibón keresztül, Szakács Sándor: Gazdaságtörténet, Németh Zsolt: Magyarságtudomány, Fülöp Mihály: 1945–48-as időszak a párizsi béke, Csanádi Mária: Politikai és gazdasági döntési mechanizmusok kapcsolata. És tervezünk egy Samuelson-kurzust. A korábban indult kurzusok is túlnyomórészt megmaradnak, politológia, szociológia, filozófia, reform-közgazdaságtan, szervezés, magyarságtudomány témakörökben. Ezenkívül német és francia nyelvtanítás is folyik a szakkollégiumban. Úgy érezzük, ha elvárjuk a szakkollégium tagságától a nyelvvizsgát, akkor nem tehetjük meg, hogy az ehhez szükséges segítséget ne adjuk meg.

Szakkollégiumi tagságunk többsége egyéb közösségi munkákban is elkötelezett, dolgoznak a Társadalomtudományi Klubban, az SG-ben, a Támpontban, és ott vannak az instruktorok között is.

— Hogyan alakul a Társadalomtudományi Klub és a szakkollégium kapcsolata?

— Aki tavaly a klubot csinálta, az idén a szakkollégiummal is foglalkozik. De ez nem igaz fordítva, mert nagyon sok diák csak a szakkollégiumba jelentkezett, nem volt klubos múltja. A szakkollégium-alapítás sok elfoglaltsága miatt meg kellett osztani a munkát. Jelenleg több első szervezi a klub-programokat.

De mi szakkollégisták sem akarunk elszakadni tőle, hiszen a klub forrása a szakkollégiumnak, ahonnan mindig „meríthet” új tagokat az időszerű tehetséges fiatalokból. Van egy közös gondolatosság is, ami összeköti a széchenyi klubbal, és ez a közép-európaiság. A nyolcvanas évek elején a Társada-

lomtudományi Klub is a Közép-Európa Klubból alakult át.

— Szeptemberben volt a DB-választás. Azt hallottam, hogy nagyon nehezen sikerült DB-titkárt találni. Senki nem akarta vállalni. Mi volt ennek az oka?

— Úgy érzem, születni kell arra, hogy ezt valaki szeresse csinálni. Én sokkal inkább kedvelem az együttes munkát. Volt is róla szó, hogy kollektív DB-titkárságot alakítunk. Ebbe a húzódozásba bejelölt az is, hogy szükségképpen elszakadást jelent, ha valaki vezető lesz. Négy jelölt volt: Balázs Zoltán, Gelencsér Zsolt, Foltányi Árpád és én, mint legidősebb. Végül is az egyórás győzködést én untam meg leghamarabb, és elvállaltam a DB-titkári posztot, de négyünk közül oly mindegy, hogy ki csinálja.

— Ismernek benneteket az egyetemen?

— Az az érzésem, hogy kevesen tudnak rólunk. Viszont, aki akar azért megismerhet bennünket a klubon keresztül, vagy amikor a Támpont programjához csatlakozva jelentkezünk. Ezenkívül nyitottak a kurzusaink is, bárkit szívesen látunk. A megismerés szempontjából nem kedvez nekünk az a burjánzó közélet, programdömping, ami az egyetemen van. Ebbe berobbanni csak valami nagyon nagy és látványos dologgal lehet, márpedig amit mi vállalunk, az önképzés nem igazán látványos.

— Milyen véleményt formálnak a Széchenyiről politikai szempontból?

— Ha alaposan akarunk foglalkozni például Közép-Európa történetével, akkor politikai korlátokba is ütközhetünk. Azt hiszem ez a körülmény zavarhatja az egyetem állami és politikai vezetését. Viszont mi nem tagíthatunk, ha a klub alapjaitól kapcsolatos témát, szaktudományos mélységig meg akarjuk ismerni, ez jogos igényünk!

— Ha alaposan akarunk foglalkozni például Közép-Európa történetével, akkor politikai korlátokba is ütközhetünk. Azt hiszem ez a körülmény zavarhatja az egyetem állami és politikai vezetését. Viszont mi nem tagíthatunk, ha a klub alapjaitól kapcsolatos témát, szaktudományos mélységig meg akarjuk ismerni, ez jogos igényünk!

— Ha alaposan akarunk foglalkozni például Közép-Európa történetével, akkor politikai korlátokba is ütközhetünk. Azt hiszem ez a körülmény zavarhatja az egyetem állami és politikai vezetését. Viszont mi nem tagíthatunk, ha a klub alapjaitól kapcsolatos témát, szaktudományos mélységig meg akarjuk ismerni, ez jogos igényünk!

— Ha alaposan akarunk foglalkozni például Közép-Európa történetével, akkor politikai korlátokba is ütközhetünk. Azt hiszem ez a körülmény zavarhatja az egyetem állami és politikai vezetését. Viszont mi nem tagíthatunk, ha a klub alapjaitól kapcsolatos témát, szaktudományos mélységig meg akarjuk ismerni, ez jogos igényünk!

— It.

Pályázat oktatóknak

Oktatóink pályázhatnak az egyetemünk és több nyugati egyetem közötti szerződés által nyújtott külföldi utazási lehetőségekre: Bamberg (NSZK) két fő, Madrid három fő és Hosei (Japán) két fő.

A pályázat beadási határideje február 20. A pályázatok feltételei a tanszékek vezetőinél megtekinthetők.

IDŐT ÁLLÓ IGE

Abbahagyni az utóvédharcokat!

— M. Gorbacsov — új könyvének 45. oldalán — pótforrádalomnak nevezi a peresztrojkát. Ahogyan az 1789-es francia forradalmakat követő torzulások nyomán 1830-ban, 1848-ban két pótforrádalomra volt szükség az eredeti célok visszavételére és kiteljesítésére, úgy a szocializmus eszméje, céljai és gyakorlata is metamorfózison megy át kezdeti — nyers — megragadását, első forradalmát követően. Gondolom, egyetemes ezzel a megfogalmazással — kérdezem Herédi Istvánt, a szociológiai tanszék munkatársát — hiszen a párt eszmei megújulásáról a szociológia-közgazdász pártcsoportban kifejtett gondolataid valami ilyesmire utalnak. Miről is van szó pontosabban?

— En úgy találok, hogy ez az analógia is erősen sántít, s talán jóval többről és másról is van szó, mint egy olyan metamorfózisról, amelyre kérdésedben utalsz. Az én — egyáltalán nem eredeti — módszertani közelítésem alapján nagyvonalakban a következő magyarázatot találok erre a metamorfózisra: a múlt század második felében az igen súlyos társadalmi szociális problémák megoldására több tucatnyi szociális-szocialista tan született. Ezek többsége az emberi fej által konstruált megváltozott eszméket próbált ráerőszakolni a társadalomra — nem sokat törődve azzal, hogy a való élet termelésének és újratermelésének rendszerében léteznek vagy sem kikerülhetetlen terelő korlátok, kényszerpályák. Főleg ezért nevezzük az ilyen tanokat utópikus szocialista eszméknek. Az ún. tudományos szocializmus alapvonalainak akkori kimunkálói ezzel szemben felismerték, hogy a szociális és egyéb igazságtalanságok szülte morális felháborodás következményeként született szociális óhajok és szándékok történelmi érvényességét a politikai gazdaságtan, mint pozitív tudomány törvényei bírálják el első fokon. Minden bizonnyal egyetértessé velem abban, hogy bármely szociális eszme realitásának elengedhetetlen feltétele az ilyen tudományosság.

Az elmúlt századi tudományos szocializmus főleg az angol gazdaság- és társadalomtörténet mintegy százéves szakaszának szaktudományos elemzése alapján úgy találta, hogy a XIX. század második felében a gazdasági termelési feltételekben olyan tendenciaszerű törvények léptek működésbe, amelyek hosszabb távon lehetővé teszik a kapitalista termelői mód reprodukcióját, a magántulajdoni és piacgazdasági intézményrendszer funkcionálását. Közgazdászok tudják, hogy itt a döntő erő az a változás, amely a tőke értékösszetételében megy végbe — ezért erre nem térek ki részletesebben. A dolog lényege — szocialista szempontból — az, hogy ezekben az évtizedekben létjellegű törvények módjára, magában az újratermelési folyamatban végbemegy a szociális ellentétek megoldódása, a szociális homogenizáció, a tulajdon társadalmisulása, a teljes tervgazdasági intézményrendszer lételeményeinek a kialakulása stb. Ez az automatizmus persze feltételezi a szocialista értékorientációjú szubjektum nagyon is aktív közreműködését is. Igen ám, de már a nagy világválság utáni és még inkább az ötvenes évek első gazdaság- és társadalomtörténeti eseményei meghozták az első figyelmeztető jeleket, s a hatvanas-hetvenes évek pedig a bizonyosságot is arra nézve, hogy a gazdasági lét rendszerében a legfejlettebb régiók egészen új helyzetbe hozták magukat azzal, hogy beindították az újabb ipari forradalom (permanens tudományos-technikai forradalom) korszakát és ezzel tartósan leállították azoknak a reprodukciós sajátosságoknak és tendenciáknak az érvényesülését, amelyek alapján a múlt században a kapitalista termelési mód finalitását és a korabeli szocialista perspektívát tételezték. Eleddig még úgy tűnt, hogy az évtizedeken keresztül, hogy talán összességük azok a

feltételek, amelyek a klasszikus gazdasági szocializmushoz vezetnek, s éppen ezért művi eszközrendszerrel is segíteni lehet, sőt kell a feltételek összeállítását. Az újabb és permanens ipari forradalom folyamatában ezeknek a feltételeknek a zöme továbbúnik; a korábbi szocialista gondolat alól pedig kiszűrik a talajt, s ezzel utópiává változik.

— Úgy véled tehát, hogy Gorbacsov pótforrádalmának a szükséglete, jogossága abból adódik, hogy a Szovjetunió is belépett az újabb ipari forradalom kerébe, s e forradalom tényleges újratermelési sajátosságaihoz és tendenciáihoz kell igazítani a gazdasági és társadalmi intézményrendszerét?

— Szerintem erről van szó elsődlegesen és nem arról, hogy eltértek az eredeti szocialista eszméktől: maga a gazdaság- és társadalomtörténet — termelésében és újratermelésében — az, ami másként alakul, mint ahogyan alakult és alakulni látszott egészen a huszadik század közepéig. Most, az évszázad utolsó évtizedeiben már teljesen világos, hogy a tudományos gazdasági szocializmus alapvonalainak kidolgozói tudatában az első ipari forradalom adta munkaérték-termelői képességek ciklusának leszálló ágán jelentkező negatív spirál nem egyáltalán a kapitalista termelői mód, hanem csak az ipari forradalom alkonyát jelenti, s hogy az újabb és permanens ipari forradalom gazdasági termelési feltételeinek rendszere új életre kelti ezt a termelői módot.

— Hogyan, miért?
— A döntő változás itt az ember értéktermelői képességének radikális átalakulása. Amíg az ipari forradalom korában az értéktermelésben még dominál az ember fizikai munkaképessége, addig az újabb ipari forradalom folyamatában tendenciális súlypont-átelyeződés megy végbe az emberi tudás (agy, ideg) oldalára, s ezzel az értéktermelői és újratermelői képességek történetileg határtalanul válnak. Ez a dolog egyik oldala. Egy másik reprodukciós sajátosság pedig az, hogy ez a tendenciális határtalan munkaképesség, s vele együttjáró új gazdasági lélek — itt nem részletezhető tények és tendenciák következtében — elsődlegesen csak piacgazdasági intézményrendszerben működőképes. Ez nem jelenti azt, hogy a modern gazdaság ne igényelne pl. tervgazdasági intézményeket az anyagszere-folyamat szabályozásában, de azt igen, hogy a mostani évtizedekben nem ez a domináns intézményrendszer és főleg nem eredeti változatában.

Ha az első ipari forradalom gazdasági termelési feltételekrendszerében, a világ gazdaságától elzárkózva és alapvetően hadigazdaságként és ilyen óriási birodalomban, mint a Szovjetunió még úgy-ahogy alkalmazható volt is a múlt századi gazdasági szocializmus, úgy ez egyre inkább lehetetlenül — párhuzamosan az ipari forradalom képességeinek kimerülésével, ill. az újabb ipari forradalom értéktermelői képességeinek és szükségleteinek fokozatos megjelenésével. Ebben a megközelítésben a peresztrojka — szerintem — alkalmazkodási folyamat a hazai társadalom méhében, valamint a világban létszerűen zajló változásokhoz, s ha úgy tesszük, ilyen értelemben egy második forradalomról is beszélhetünk.

— Az iménti vázlatos gondolatomból azt veszem ki, hogy a régi szocialista gazdasági rendszer valós alapvonalainak utópiává válása nem jelenti azt, hogy a modern gazdasági társadalmakban semmiféle tényleges (nem morális) szocialitásnak nincs objektív érvénye?

— Persze, hogy nem jelenti azt. A modern politikai gazdaságtan, mint pozitív tudomány álláspontjáról nézve a dolog, ez a tudomány „csak” azt bizonyítja, hogy a permanens ipari forradalom korában a való élet termelése és újratermelése magában foglalja egyben a piacgazdasági intéz-

ményrendszer termelését és újratermelését is éppúgy, mint az ezen intézményrendszer állami, társadalmi tudatos gondozását, karbantartását annak érdekében, hogy működőképessége megmaradjon, mert különben nagyon nagy bajok keletkeznek az anyagszere-folyamatban. En most nem tudom részletesen elmondani, s így csak utalok arra, hogy a modern gazdasági társadalmak mindegyikében ma egyidejűleg érvényesülnek mind a piacgazdasági intézményrendszer működötetői erők, mind pedig azok, amelyek ez ellen hatnak, s már csak ezért is elengedhetetlen egy új minőségű tervgazdasági intézményrendszer szakadatlan jelenléte, amely többek között a gazdasági társadalomszerkezet szociális ellentmondásait is hivatott kezelni, mégpedig közvetlenül magában a gazdasági lét rendszerében.

Most amellyel, hogy pl. a modern gazdaságokban ugyan-csak tendenciaszerűen és objektíve is csökken a klasszikus értelemben fel fogott magántulajdon súlya és aránya, s nő a kollektív magántulajdon szerepe, ezt a folyamatot egy alkalmas szocialista elmélet és mozgalom tovább mélyítheti egy olyan kollektívizálás irányába, amikor a gazdálkodó szervezet összes munkavállalója rendelkezik tulajdoni hányaddal. Más területeken pedig szinte kizárólagos uralomra tehet szert akár az államigazgatási, akár az ösztársadalmi tulajdonlás. Mellesleg szólva, az előbbi folyamatot még ha csak egy gondolati kísérlet erejéig, de mégis lehetségesnek tartotta pl. A tőke kötetének a szerzője is, s közben továbbra is létszerűen érvényesnek tételezte a profit törvényét. Mivel azonban prognosztizálhatónak tekintette azokat az újratermelési tendenciákat, amelyek a kapitalista termelői mód aláadásán munkálkodtak — nem fordított nagyobb figyelmet erre az eshetőségre. És most éppen egy ilyen gazdasági szocializmust kínálnak az aktuális újratermelési feltételek.

Am a fentiekben túl, azaz túl a gazdasági lét rendszerén, talán még nagyobb tér mutatkozik a szocialistaságra: többek között a hivatalos állami és a nem formalizált szűkebb és tágabb közösségi szociálpolitika alakjában — nem utolsósorban az ideológiai és pedagógiai nevelődés hatására.

— Azt is akarod mondani, hogy az újabb ipari forradalom feltételekrendszerében a szigorú piacgazdasági intézményrendszer, a profitmotivum gazdasági racionalizmusa miatt magában a gazdasági rendszerben nem garantálhatók az olyan régebbi „követelmények”, mint szociális egyenlőség, létbiztonság, kizsákmányolás-mentesség stb.?

— Azt gondolom, hogy ezek a „követelmények”, mint értékrationális (nem közigazgatási értelemben vett értékkről van szó) törekvések, csak korlátozottan teljesíthetők a szűken vett gazdasági szférában, s inkább azon túl van lehetőség ezek érvényesítésére. És még egy dolog: azt gondolom, hogy magát a kizsákmányolást sem tudom értelmezni kizárólag a gazdasági lét rendjében, éppúgy, mint a klasszikus értelemben vett munkaértéket sem. Amennyiben a társadalmi, állami intervenciók túlzott szociális követeléseket visznek be a gazdasági szférába, keresztetik az üzleti szellem, a profitmotivum úgyszólván anonim „érdekeit”, s ezt nem lehet tenni büntetlenül. Lehet, hogy egy más jellegű nemzetközi konstellációban majd kitágulnak az itteni lehetőségek, de most, sajnos időnként be kell csukni a szemünket a piacgazdasági erők szociális zabolátlansága látán is. Mindenesetre ennek a dolognak a megítélésénél igen fontos a konkrét történelmi helyzet.

Befejezőként: meggyőződésem, hogy a modern gazdasági szocializmus tudománya csak akkor született meg, ha tisztelgetően tartja a gazdasági törvények elsőbbségi jogát a gazdasági-társadalmi cselekvés kereteinek meghatározásában, s e keretek között használja ki az igen gazdag lehetőségeit a mindennapi élet szociálisan méltányos, igazságos és etikus berendezésére. Abba kell végre hagyni az utóvédharcokat, s valóságos eszmei megújulásra kell használni az erőket.

K. S.

Munkanélküliség

Kemény verseny, puha védőháló

Előző számunkban a munkanélküliség létéről, elkerülhetetlenségéről, a gondok enyhítésére szolgáló intézményrendszer szükségességéről volt szó. Fazekas Károlyt és Köllő Jánost, a Közgazdász-tudományi Intézet munkatársait arról kérdeztük, hogy egyes konkrét külföldi tapasztalatok tükrében hogyan festenek a magyarországi munkanélküliség sajátosságai, várható fejleményei?

— Mondhatjuk-e, hogy egy országnak a világgazdaságban elfoglalt helye — eltekintve a szerencsés (geo)politikai viszonyok, a kifejezetten jó gazdaságpolitika eljődő hatásától — lényegében kijelöli az országban létrejövő munkanélküliség mindenkori mértékét?

K. J.: Nem hiszem. A munkanélküliség mértéke és a gazdasági fejlettség nincs szoros kapcsolatban. Erre utal például, hogy a Közös Piacon belül is nagy eltérések vannak az egyes országok között a munkanélküliség nagyságát tekintve, vagy hogy a nagyjából azonos világgazdasági pozíció ellenére a holland és nyugatnémet, vagy jugoszláv és magyar munkanélküliség közt igen nagy különbség van. A harmadik világ országait nem is nagyon lehet besorolni a mi fogalmaink szerinti munkanélküliség kategóriába, ott például az urbanizációs folyamatban alakulnak ki nagy, városi munkanélküliség tömegek stb.

— Előző cikkünkben szó esett a magyarországi munkanélküliség okairól. Ezek eléggé tisztázottak, ám a problémakezelés ott kezdődik, hogy

nem eléggé pontosan tudjuk a munkanélküliség valóságos mértékét.

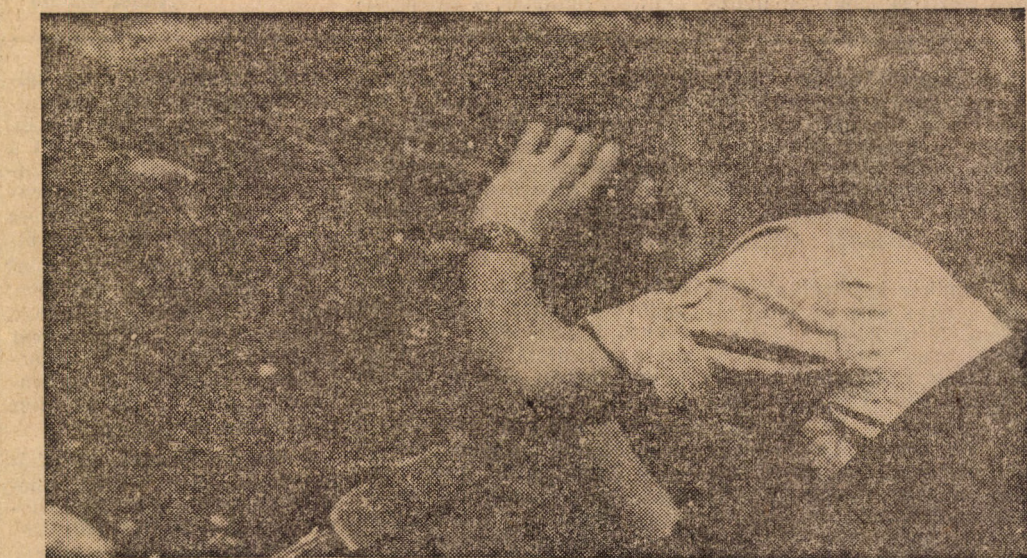
K. J.: Senki sem tudja, hogy mekkora lehet a munkanélküliség ma Magyarországon. A munkanélküliség fogalma egyébként is szabadon definiálható, minden országban vita, konszenzuskeresés kíséri meghatározását. Angliában például 1973-ban 980 ezer munkanélkülit tartottak nyilván. Egyes számítások ehhez hozzáadják a regisztrálatlan állást keresők, valamint az elhelyezkedést eleve reménytelennek ítélik, s ezért állást sem keresők számát, s így kb. másfél millióra becsülik a munkanélküliek korabeli számát. Ezzel egy időben egy másik becslés a 980 ezerből levonva az egy hétnél rövidebb ideig állást keresőket, a szakmai nyugdíjat élvezőket, a fekete munkát vállalókat és a munkavégzésre alkalmatlankat, 150 ezerben állapította meg a munkanélküliek számát. Mindkét érvelés védhető, pedig az eredményben tízszeres az eltérés.

Nálunk ma az minősül munkanélkülinek, akinek nincs állása és a munkaközvetítő irodában jelentkezett. Csak két olyan dolgot említék, ami miatt ez alábecsüli a nemzetközi normák szerinti szintet: egyrészt nincs segélyezés, a munkanélkülieknek nem létező érdeke bejelentkezni; másrészt ezért, és a kialakult hagyományok miatt is nálunk eleve több idő telik el a munkahely elvesztésétől a bejelentkezésig, tehát a regisztrálásig, mint más országokban.

F. K.: Ezek az elemi feltételek is azt mutatják, hogy innen nézve, kritizálva más országok munkanélküliségét, könnyen tévedésekbe eshetünk. Sok helyen, ahol elég magas rátákat mutatnak ki, tömegesen munkanélküliként regisztrálnak olyanokat is, akiket a hazai „statistika” nem tekint annak. Például a kérdéses pillanatban egy hétnél rövidebb ideje munkanélküliek száma elérheti a nyilvántartásba vetek egyharmadát. Nyugaton a népesség reprezentatív mintáinak kérdőíves vagy telefonos végigkérdezésével mérik fel, hogy a családokban ki van munka nélkül és ki keres munkát. Így jutnak el pl. Svédországban az 1,7 százalékos munkanélküliség-rátáig. Ugyanezzel a módszerrel nálunk ennél minden bizonnyal nagyobb arányt mutatnának ki.

— Mi a legfontosabb mozzanata a munkanélküliség hatóság enyhítésének?

F. K.: Az egyik legkifinomultabb példát a svéd rendszer mutatja. Ott az állami költségvetésnek 6 százalékat (!) költik a munkaerőpiac szabályozására (átképzésre, amire a pénz nagy részét fordítják; a fiatalok elhelyezkedésének segítésére, segélyezésre stb.), és ebben még mindig csenek benne a szakszervezetek működési költségei, az iparfejlesztési támogatások, az északi országgrész szubvencionálása. Ugyanakkor a vállalkozók közti könyörtelen versenyt nem tömpítják. Az egyént, mint egyént sűrű védőháló védi, mint vállalkozónak azonban helyt kell állnia. Annak ellenére, hogy e szabályozás hiányában becslések szerint kb. kétszeres lenne a munkanélküliség, ez a rendszer nem csorbítja a piaci versenyt. A fiatalok elhelyezkedését például úgy (is) segítik, hogy ha a vállalkozó tapasztalatlanabb, tehát idősebb társánál kisebb teljesítményre képes dolgozót vesz fel egy megüresedett munka-

helyre, akkor a fiatal bérének felét az állam fizeti. De a végzetek köz munkaszerző foglalkoztatása is tekintetbe veszi a hatékonyság követelményét, például az oktatásban dolgozó csoportokat szerveznek belőlük. Egyes helyi munkaerőpiacok munkaerőfeleslegének foglalkoztatása érdekében sem a vállalatok általános jövedelmi helyzetét javítják, hanem mondjuk bizonyos számú konkrét munkahely bérét finanszírozza az állam stb.

K. J.: Más országokban, ahol ugyancsak kemény piaci verseny van, nem ilyen konszenzusos alapon kezelik a problémát. Olaszországban például a vállalatok és a szakszervezetek (a jó pozícióban levő munkások) együttesen szorítják ki a fiatalokat. A politikai rendszerben ez ott mégsem jelentkezik feloldhatatlan konfliktusként.

— Mi következik mindebből Magyarországra nézve?

F. K.: Ha egyszer egy politika felvállalja a teljes foglalkoztatottság és a gazdasági piaci szabályozásának megteremtését, akkor ehhez megfe-

lő intézményrendszert kell kiépíteni, különben az egyik vagy másik „vállalása” nem teljesülhet.

K. J.: Az intézmények „mögé” pedig pénz kell. Ma pl. a településfejlesztési alpból egy elmaradt településre évente kb. egymillió forint jut. A foglalkoztatáspolitikai alap pedig lényegében csak a mai, nyilvánvalóan elégtelen munkaerőpiaci dinamizmus és a mai munkanélküliség részleges finanszírozására elég, semmiféle továbblépéshez nem elegendő.

A pénz hiányában komolytalan intézményeknél is súlyosabban esik latba a munkahelyteremtésben mutatkozó benuátlóság. Nem járható út, hogy ez miniszteriális szinten intéződjön. Így a kisvállalatok, maszekok munkahelyteremtő képessége teljesen figyelmen kívül marad.

— Nem vezethet zsákutcába, ha a munkahelyek feltétele alul és fölül egyaránt, ezek mindenáron való, az átfoglatatást, a nyomott bérszintet is vállaló megtartását eredményezi?

K. J.: Ha a jelenlegi tendenciák folytatódnak, akkor

gazdasági növekedés híján a munkaerő-kereslet további csökkenésével kell számolni. Kialakulhat olyan helyzet, mint Jugoszláviában, ahol a kemény piaci gazdálkodás, a gyors reagálóképesség hiánya párosul a lassan egymilliónyi, arányaiban az angliaiakkal megfelelő munkanélküliséggel.

Meg kell jegyezni, hogy bár ma még sokat hallani arról, hogy nálunk nagyszámú betöltetlen munkahely van, több az üres munkahely, mint a munkanélküli, ezek az álláslehetőségek zömmel csökkenő létszámú ágazatokban találhatók. A vállalatok különböző készletkészletének és kényeseknek engedve fenntartják ezekben az ágazatokban a spontán elvándorlással megüresedő munkahelyeket. Ily módon ezek egyfelől nem korszerű munkahelyek (segédmunkásokat, lakatosokat, esztergályosokat keresnek a legnagyobb számban), másfelől zömmel nem a bővülő, hatékony szféra munkahelyei. Nem ezek az üres munkahelyek azok, amelyek ezt a gazdaságot előrelendíthetik.

K. S.

Az Országgyűlés hitelének növeléséért!

Az Országgyűlés egyik legrégebb — hétszázéves — intézményünk. Ha a történelmet nézzük, mindig is a központi hatalommal szemben a másik oldal szempontjait vetette fel; a nemzeti érdekek legfőbb képviselője volt az idegen birodalmak közé ékelődött Magyarországon. A demokratikus rend mindenkor állapotának egyik fontos fokmérője a képviselők összetétele, a legfelsőbb törvényhozó szerv szerepének fontossága. A leghíresebb reformországgyűlésünk így például több éven keresztül, 1832—1836-ig tartott. A parlament a szabadságharcot követően pedig a „népfelség” elvén alapult. Azóta leszögezhető: minél inkább megvalósítja az Országgyűlés népképviseleti szerepét, annál inkább biztosított az, hogy

a parlament nem válik eszközzé, pusztá szavazógépezetté a hatalom kezében.

Napjainkban, a kibontakozási program sikerességében bízva, igen fontos a parlamenti demokrácia kérdéséről beszélni. Már csak azért is, mert az Országgyűlés munkájáról a sajtó évente csak pár napig tudósít; így nem sokat tudhatunk a „kulisszatitkokról”. A Parlament második világháború utáni szerepének változásairól, az Országgyűlés szervezetét és működését szabályozó házszabályokról, ezek jogi hátteréről kérdezzük tehát Halmai Gábor alkotmányjogászt, egyetemünk gazdasági jogi tanszékének docensét.

— Az Országgyűlés egyfelől a civil társadalom mindenkori követelményeinek közvetítését szolgálja a közhatalom irányításában, másfelől a közhatalmat legitímációra kényszeríti. Ha a parlament szerepének alakulását vizsgáljuk; akkor a szervezetét és működését szabályozó ügyrend módosításai bizonyos képet adnak erről. Rögtön láthatjuk, hogy a száraz jogi szabályok szorosan kapcsolódnak a politikai nyilvánosság kérdéséhez.

Halódó Parlament

1946—49 között rendkívül részletes, 111 paragrafusból álló házszabály tartalmazta a többpártrendszerű képviselőknek megfelelő szabályokat. A különböző pártok tulajdonképpen az ügyrenden keresztül nyertek törvényes elismerést, épültek be a parlamentbe; a házszabályok fontosságát a kommunista képviselők is méltatták akkor. Meg kell említeni, hogy az ügyrend egy igen agilis testületet szolgált, mely folyamatosan, évente átlag hetven ülésnapon, tizenkilenc bizottsággal működött; ezalatt 154 törvényt fogadott el. Csúpán 1946-ban 220 interpelláció hangzott el a parlamentben!

— *Hogyan módosult az ügyrend az éppártrendszerre való „átállást” követően?*

— A fordulat éve után, 1950-ben, 15 percnyi „vita” után fogadták el az új ügyrendet, mely már a parlament megváltozott összetételét és feladatait tükrözte. Az új, meglehetősen primitív szabályozás 28 paragrafusával az előző nevedre zsugorodott. Ez az ügyrend 1956-ban és 1972-ben módosult, liberalizálódott; de ezeknek a lépéseknek különösebb kockázatuk nem volt, hiszen a parlamenti ülésnapok száma folyamatosan csökkent, egészen a 80-as évek közepéig. Erdemi, parlamenti viták nem alakultak ki, e házszabályok alapján. Ebben a lényegében liberális ügyrendben 1986-ban történt változás.

— *Mi indokolta ezt?*

— En inkább úgy fogalmaznék: vizsgáljuk meg az ügyrend módosítását megelőző körülményeket! Az 1985-ös, már új rendszerű, vagyis kötelező többségi jelölésű választásokat követően az országgyűlési élet örövendes módon megélt „kült”, a képviselők egyre aktívabbak lettek. A viszonylag liberális házszabályok is meglehetősen szabad kereteket adtak a képviselőknek. A problémák 1986 tavaszán jelentkeztek igazán, mikor a képviselők éltek is ezzel a mozgástérrel...

Leszavazták a minisztert

Az illetéktörvény tárgyalásakor egy képviselő két módosító indítványt tett, ezekkel a pénzügyminiszter nem értett egyet. A parlament ennek ellenére elfogadta a módosításokat, vagyis leszavazta a minisztert. Ugyanezen az ülésnapon még három interpelláció hangzott el; közülük az egyikben, a magyar ipar védelme ügyében az illetékes államtitkár választást sem fogadták el. A magyar nyelv védelme, illetve a munkanap-áthelyezések körüli vitában az interpelláló képviselők elfogadták ugyan az illetékesek válaszait, de az ügyrend által előírt testületi szavazásra nem került sor. A képviselői elfogadás után *Sarlós István*, az Országgyűlés elnöke mindössze ennyit állapított meg: „Gondolom, az Országgyűlés is egyetért ezzel az állásfoglalással.”

— *Valószínűleg egy esetleges újbóli leszavazást akart elkerülni...*

— Ez már igen kellemetlen lett volna. Mindenesetre *Sarlós István* e szokatlanul viharos időszakot követően a sajtóban bejelentette; módosítani kívánják az ügyrendet, meghozza 1953 óta először zárt ülésen!

— *Megszavazták ezt a formát a képviselők?*

— Erre nem volt szükség, hiszen a házszabályok értelmében az Elnöki Tanács, illetve a Minisztertanács kezdeményezésére zárt ülést tartani. Ugyanez történt egyébként 1987 nyarán az Elnöki Tanács és a Minisztertanács új elnökének megválasztásakor. Jóllehet jogilag abszurdum az, hogy az Országgyűlést mint törvényhozó szervet egy államigazgatási szerv kötelezzen valamire, de egy miniszter vagy államtitkár kérésére országgyűlési bizottsági ülést is zártá kell nyilvánítani; s ekkor ezen nem bizottsági tag képviselők sem vehetnek részt...

— *Térjünk vissza az ügyrend 1986-os módosításához! Segíti vagy akadályozza a képviselők munkáját?*

— Az új szabályozás több szempontból is visszalépést jelent. Korábban egy képviselőnek joga volt bármikor törvényjavaslatot indítványt tenni; ezt csak az Országgyűlés elnökének kellett bejelentenie. Most már először az adott bizottság elé kell az indítványt vinni; mely ezt vagy támogatja, vagy nem. Ha nem, akkor is joga van még a képviselőnek fenntartani a véleményét, de már nagyon kevesen vállalják ezt, a többség elbizonytalanodik, és inkább visszavonja az indítványát. Ha mégis az Országgyűlés elé kerül az; a szavazáskor először a kormány javaslatáról, és csak utána a képviselőjéről kell döntenie. Magyarul, először le kellene szavazni a kormányt! Jellemző, hogy például az adótörvények kapcsán egyetlen olyan módosító javaslatot sem fogadtak el, amivel a kormány nem értett volna egyet.

Kinek használ az új ügyrend?

A következő problémákör; a kétfordulós tárgyalások eseteinek a szűkítése. Az új ügyrend szerint csak meghatározott, nagyon fontos témákban — általában közép- és hosszútávú népgazdasági tervek esetén — kerülhet ezekre sor. Itt az a gond, hogy a képviselők elé kész, általában igen vasos törvénytervezet kerül; jóllehet, nekik esetleg még az egész szabályozással szemben vannak fenntartásaik, illetve nem is értik, hogy mi is a szabályozás célja. Ilyen problémák jelentkeztek például a családjogi törvény megszavazásakor, a válás megszigorítása; a büntető eljárásjogi törvény esetén pedig a rendőrségi nyomozási jogok növekedése körül felmerült vitával kapcsolatosan.

Igaz, hogy az új ügyrend két hétről 21 napra emelte föl a képviselők kötelező felkészülési idejét, de ha a Minisztertanács sürgősséget kér, akkor ez akár egy-két napra is zsugorodhat, ahogy az tavaly decemberben a minisztériumok átszervezéséről szóló törvény esetében történt. S ha be is tartják a három hetet, akkor sem lehet a szavazáskor a törvénytervezetről felkészülten nyilatkozni, hiszen ezelőtt még el kellene járniuk a képviselőknek a különböző bizottsági ülésekre, konzultálniuk kellene a választókerülettel, az adott kérdések szakértőivel. Tehát cél-

szerűbb lenne, hogy konkrét esetek kapcsán a képviselők döntsék el, hogy az Országgyűlés két fordulóban tárgyaljon-e. Egy olyan nagy horderejű változtatás esetén, mint például az adózási rendszer bevezetése, ez például szükséges lett volna.

Profi politikusok?

Ami pedig az interpellációkat illeti; ez még az 1950-es ügyrend szerint is általános kérdészési jogot jelentett. Igaz, az 50-es években nem került sor interpellációra, a 60-as, 70-es években pedig csak egy-két esetben fordult elő, hogy ennek kapcsán leszavazták minisztert. Az 1986-os módosítás csak meghatározott ügyekre — elsősorban arra az esetre, ha törvénysértés áll fenn — korlátozza ezt a jogot. Ha például nem törvénysértésről van szó, hanem csak egy csoport által sérelmesnek vélt ügyről, akkor csak a kérdés intézményét lehet igénybe venni. A kérdés esetén azonban a képviselőnek nincs választásválasz-adási joga, vagyis nem foglalhat állást, elfogadja-e a választ, vagy sem. És ami még fontosabb: nincs parlamenti szavazás sem, vagyis a kérdésnek semmilyen következménye sincs! Durván fogalmazva; az illetékes miniszter vagy államtitkár azt válaszol, amit akar!

— *Az elmondottak igen súlyos tények, melyek túlmutatnak az ügyrend problematikáján...*

— Van néhány kérdés, melyet egyik ügyrend sem — még az 1946-os sem — tisztáz. Itt beszélünk kell a kormány és a parlament viszonyáról. A kormány megbízása nem köthető egy parlamenti ciklushoz. Az új parlamentnek nem kell új kormányt választania; pedig minden parlamenti demokrácia feltétele az, hogy a kormány annak a parlamentnek legyen felelős, amelyik megválasztotta, és nem egy másiknak.

A kormány ilyen felelősségét persze nemcsak az ügyrendben, hanem az alkotmányban is szabályozni kellene. A csehszlovák és jugoszláv alkotmányban jelenleg is szerepel a bizalmatlanság intézménye. Ez azt jelenti, hogy bizonyos kardinális kérdések esetében — például kormányprogramnál, avagy adótörvény esetén — az egyet nem értés automatikusan a bizalmatlanságot vonja maga után; vagyis azt, hogy a kormány megbukott. Adott miniszterekkel szemben is felvetődik a bizalmi kérdés; ez köthető lehet beszámolóhoz, vagy esetleg interpellációhoz.

Egy másik fontos probléma a bizalmatlanság szabadságának lehetősége. Tehát az egyes képviselők nem csak területi alapon, hanem konkrét ügyek kapcsán ad hoc módon — más kérdés kapcsán akár másképp — szerveződhessenek! Ennek a jogi szabályozás általi kifejezett megengedése esetén elvesztené a fogalom pejoratív értelmét, növelné a képviselők mozgásterét, oldaná a parlamenti szinte kizárólag területi elvű felépítését. Ez utóbbi alól mindeztől az egyetlen kivétel az országos lista, de ez sem képes helyettesíteni a társadalmi érdekek intézményes képviseletét.

— *Mindez a parlament hitelét, jelentőségét növelné.*

— Mindenképpen fontosabb szerepet kell, hogy kapjon az Országgyűlés! Megengedhetetlen, hogy az ülésnapok időtartama fokozatosan csökkenő tendenciát mutal! Az 50-es években például évente átlag

öt törvényt hozott és 16 napot ülésezett az Országgyűlés. A 80-as évekre az ülések éves száma átlagosan 6 napra zsugorodott; ugyanakkor tavaly például 12 új törvényt hozott az Országgyűlés. Növekedett tehát a Parlament tényleges törvényhozói szerepe; ez szükségessé teszi mind a plénum, mind a bizottsági munka sokkal folyamatosabb működését.

— *Ez felveti azt a kérdést: nem lenne célszerűbb, ha profi politikusok hivatásszerűen, s nem „másodállásban” látnák el az igen fontos képviselői munkát?*

— En úgy érzem, nem kellene kötelezővé tenni ezt. Tehát a képviselő döntse el: tudja-e vállalni ezt más kötelezettségei mellett is!

— *Illetve ebbe a választókerület is beleszólhat...*

— Jogilag bármikor vissza lehet hívni képviselőt; ezt a választási jelölőgyűlésekhez hasonló találkozókon lehet kezdeményezni. De azt is el kell mondanom, erre még sohasem került eddig sor...

— *Szó esett már korábban arról, hogy a képviselők a felkészültség rövidsége, az információhiány miatt gyakran nincsenek döntési helyzetben.*

— A képviselők laikussága véleményem szerint egy független szakértői stáb létrehozását teszi szükségessé. Vagyis intézményesen, a jogszabályban rögzítetten lenne joguk arra a honatyáknak, hogy meghatározott szakkérdésekben független szakértői felkészítést — tehát ne csak minisztertanács, hanem alternatív anyagot — kapjanak! Képviselői irodák már működnek Nyugat-Európában és az Egyesült Államokban is.

Új alkotmányt

A skandináv jogokban létező ombudsman — a parlament megbízásából, az államigazgatási szerveket tetszés szerint ellenőrző, a parlamentnek beszámoló szakértő — sem ismerem fogalom még nálunk. A kormány parlamenti titkára fenntart ugyan kapcsolatot a képviselőkkel; az Országgyűlésnek ugyanakkor már nincsen szakembere ugyanerre.

— *Mindent egybevetve: elkerülhetetlennek látszik az 1949-es alkotmány újraalkotása, és nem módosítása...*

— A magyar politikai rendszer és az állami berendezkedés változásai miatt feltétlenül megérett erre a helyzetre. Egy új alkotmánynak szólnia kell a párt központi szervei, illetve a parlament viszonyáról is. Itt két lehetőség van: az optimális megoldás az lenne, ha a párt nem jelenne meg mint közhatalmi szerv. Nálunk ugyanis 1949 óta kvázi közhatalmi szerveként működik a párt. A legfontosabb közhatalmi döntéseket ebben az esetben csak az Országgyűlés hozhatná meg.

Sajnos, erre azonban belátható időn belül még nincsen lehetőség; tehát jobb híján világosan tisztázni kell az Országgyűlés, illetve más állam szervek és a párt vezető testületeinek közhatalmi jogkörét! Sokkal egyértelműbb kép alakulna így ki állam és párt viszonyában az egyes hatáskörök kérdésében. Ez azt jelentené, hogy — ahogy a szovjet alkotmány erre jelenleg is utal — a párt is alkotmányos keretek között tevékenykedik. Az alkotmány betartását pedig független Alkotmánybíróság ellenőrizné.

— *Köszönjük a beszélgetést!*

Rózsa Iván

EFO-tábor Salgótarjánban

Az Egyetemi és Főiskolai Tanács szokásos táborát január 27—29. között rendezte meg. Idén — anyagi okok miatt — csak az egyetemi és főiskolai KISZ-bizottságok titkárai és politikai munkatársai, valamint a fontosabb egyetemi lapok tudósítói (Közgazdász, Universitas, A jövő mérnöke) kaptak meghívást a fontosabb eseményre. A PSZF Salgótarjáni kihelyezett tagozatának kollégiumában szállásoltak el benánnak. Mivel a főiskolára ötször annyi lány jár, mint nem lány, jobbra eredetileg hölgytulajdonban lévő ágyakban nyertek elhelyezést az urak is. Volt olyan szerencsés egyén, akinek sikerült megismerkednie az ágy eredeti tulajdonosával is. Talán már ezekből a sorokból is kiderül, hogy igen jó hangulatú volt a tábor.

A programok közül kiemelkedett *Nagy Imrénének*, a KISZ KB titkárának „Milyen szocializmus építsünk?” címmel megtartott előadása. Kijelentette, hogy míg a tavalyi év az előkészítés éve volt, 88-nak már a döntések és a cselekvés éveinek kell lennie. A fiatalok számára a legsúlyosabb kérdések az előadó szerint a következők:

- a lakáshoz jutás lehetősége tovább csökkent;
- a gyermeknevelés költségei tovább nőttek;
- az állásgondok először a fiataloknál jelentkeznek;
- a bérezésnél továbbra is a foglalkoztatási idő a meghatározó;
- a társadalmi szerepvállalás lehetősége tovább gyengült (100 vezetőből 70-ben 25 volt „fiatal”, ma 10 — fiatalnak a 35 év alattiakat érti a statisztika);

— az oktatási rendszer permanens „reformok” ellenére is egyre mélyülő válságban van.

Ezek a problémák azért is igazán súlyosak, mert azt a réteget érintik, amely a társadalmi termék több mint 40%-át állítja elő! Ezután Imre ismertette a párt KB és az Országgyűlés által tárgyalandó főbb kérdéseket és a KISZ-nek ezekkel a kérdésekkel kapcsolatos teendőit. Legfontosabbnak azt jelölte meg, hogy a tavasszal sorra kerülő párttervezetletré a KISZ alakítson ki egy olyan egységes állásfoglalást, amelyet eredményesen tud képviselni. Erre azonban csak akkor van esély, ha már az értekezlet előkészítésébe is aktívan bekapcsolódik a KISZ. Ehhez kért segítséget a jelenlévő felsőoktatási KISZ-vezetőktől a KB-titkár.

Csütörtökön *Medgyessy Péter* tartott tájékoztatót az ország gazdasági helyzetéről.

Fontos témája volt még a tábornak az ágazati ifjúági parlament megrendezésének kérdése. A szekciósüléseken kialakult vélemények összegzése után megrendezett ülésen az EFT úgy döntött, hogy az IP megrendezése mellett foglal állást. A lehetséges napirendi pontok között felmerült egy országos diák-önkormányzati fórum létrehozásának lehetősége is. A jelenlévő „tudósító” nagy örömmel ebben a kérdésben is a támogatás mellett döntött a tanács. Ez reményeink szerint azt jelenti, hogy az áprilisban megrendezésre kerülő parlamenten döntenek egy országos szervezet létrehozásáról.

K. J.

Még sokkal több fényt!

Messze nem vagyok elégedett a televízióban múlt héten bemutatott „Több fényt!” című, a sztálinizmusról és más torzulásokról szóló szovjet dokumentumfilmmel. Gondolom nem állok egyedül ezzel. Nem hiszem, hogy a következőkben valami újat mondanék, de egy illuzióról azért talán szólni kell, tekintve, hogy az nemcsak a szovjet tömegkommunikáció bírálatát mögött húzódik meg, hanem a Magyar Rádión keresztül, mint a magyar politikai közélet egy szegmensének véleménye is elhangzik.

Nevezetesen arról van szó, hogy vajon Lenin és az ő vezette párt feltalálta-e a demokrácia új, a fejlett nyugati államok politikai intézményrendszerétől eltérő, „magasabbrendű” formáját, vagy sem. A nép együttgondolkodása, az egyes emberek véleménynyilvánítása minden közigyűről, mint a magánügyekkel azonos érdeklődési körűkről, a vezetettek „beleszólása” a „közös”, egyébként a különböző vezetői szintekről irányítható tevékenységekbe, illetve az így kialakított közös érdek az, ami az egyének sorsának szabályozója lehet, aminek az utóbbiak így öntudatosan alávetik magukat. Nagyjából ez lenne az új demokrácia. (A filmben Lenin fogadja a parasztokat és kérésüket meghallgatva áll a NEP mellé, Lunacsarszkij tea mellett fogadja az egyszerű embereket megbeszélni a közös dolgokról stb.) Baj akkor keletkezhet, ha a vezetők megelégednek erről, túlértékelik saját személyüket, elnyomják a kritikát stb.

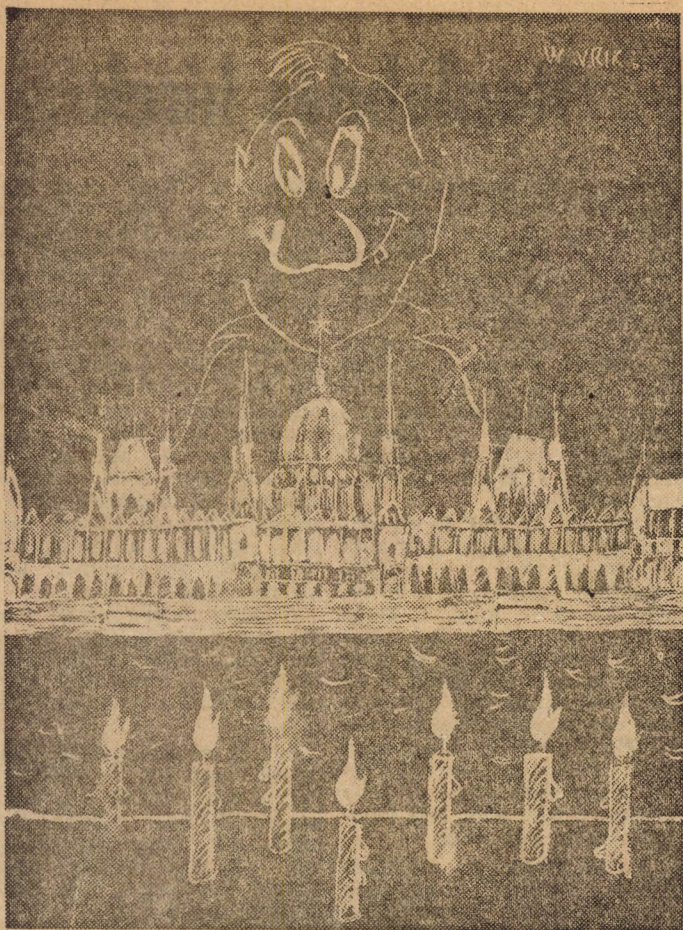
És valóban! Ha így fogjuk fel a demokráciát, akkor valóban a vezetők szubjektív tulajdonságain, személyiségén múlik, hogy mi történik az irányításuk alatt.

Csak hogy lehet, hogy tévedésben vagyunk itt kérem. Az ún. egyszerű emberek tisztességes munkájuk minél jobb kamatozásában érdekeltek. Ennyi a „népi bölcsességben” rejlő nagy titok. Azt például, ha fáradságos munkájuk hozsontalan — mert a terméke korszertelen —, azt már nehezen lehet megmagyarázni nekik. Ilyenkor már elő kell venni a „fel nem ismert érdek” kategóriáját. A NEP-ben nem a Leninnel megfordult parasztok bölcsességének valamiféle esszenciája jelenik meg, hanem egy felismert társadalmi, politikai konfliktusra adott teoretikus — később bevált — válasz. Az emberek általános (politikai) érdekeit elvontak a napi felismerésekhez képest, ezek megkonstruálása elkülönült szakmunka, amelynek terméke — mint bármely más szakmunkáé — bizonytalan értékű. A „nép” annyiban tud — és attól tartok legfeljebb ennyiben is akar csak — hozzászólni ehhez, hogy elhiszi vagy nem, elviseli vagy nem valamelyik ilyen szakmunkás (csoport) tevékenységét. Az viszont, ha tetszik, elemi érdeke, hogy az összes szakmunkás a porondon legyen és versengjen a kegyeiért, hogy egyikük se legyen képes az iránta megnyilvánuló népi bizalom pillanatában leradírozni a többi, hogy ne egyesek szubjektív toleranciáján a társadalom, illetve egy politikai csoport érdekeiről vallott felfogásán múljon ki szóvalhat meg és mit mondhat, ki, mikor és mit tehet stb. Ennek biztosítása egy olyan intézményrendszert tételez fel, amely akkor is kordában tartja a saját igazukban buzgólvó szakértőket, amikor a „nép” éppen mással van elfoglalva, mint az ő vitáikkal, vagy amikor nagyon nagy a bizalom egyikük iránt stb. Ez az intézményrendszer mintha még fejlesztesse szorulna.

Tény, hogy az eddig kialakult szocializmusokat, meghatározott politikai pártok kivívta konszenzus, vagy kieroszakolva elnyomás integrálta, tartotta mozgásban. Minden társadalomban kellene legitimációs erőforrások, amiket mindenki megtart, illetve amit mindenkiel megteremtő. Ezek tartják vissza a rendszereket a természetes mozgásukkal járó entrópiától. Ezek, minálunk, most, majdhozom azt lehet mondani veszélybe kerültek. Javaslom a döntéshozóknak, akik látták ezt a filmet, ne higgyenek neki, ne keressenek nem létező eszközöket a problémák kezelésére a mozgalom gyökereinél, mert úgysem találhatják meg. Inkább — ha, illetve amíg nem tudunk (tudnak) jobbat — lépünk bátran „vissza” és használjunk olyan állítógép polgári technikákat, amelyek jól beváltak a konfliktusok karbantartására. Hátha akad ezen közben ezek között esetleg néhány, amelyik nem a társadalom kapitalista, hanem modern voltából fakad.

K. S.

János, legyen...

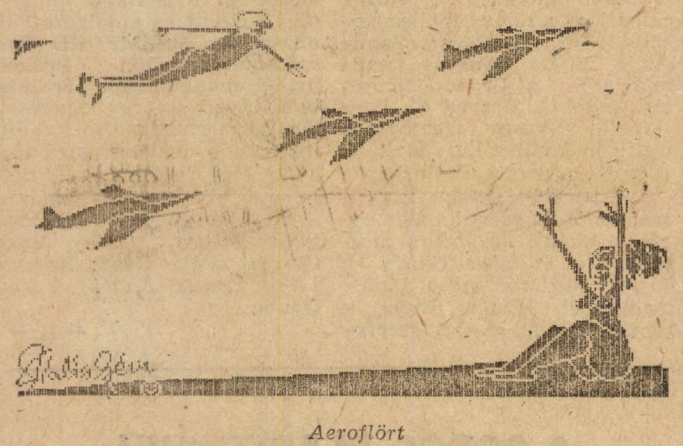
Egyetemünk társasakosztálya a PT(NY)K útját hirdeti. 1988. február 12-re péntekre, a János-hegyre. Indulás este fél 11-kor a Kinizsi kollégium portájától, így kifelé még nem kell kapuzni fízni. (Hogy befelé se kelljen, arról tájékoztatók, Cívus gondoskodik, mivel vezetésével biztos, hogy eltevéjük.) Ajánlott ez a túra a Pesten szakmaizáló negyedéveseknek és mindenki másnak, különös tekintettel szakosztályunk tagjaira, és a DSK vezetőire. A túrán a peccs(ny)elés kötelező!

Városi Tibornál (Cívus) mindenhol, aki „csak” jönni akar, az legyen 13-án negyed 11-kor a Kinizsi portájánál. Semkire sem várunk, csak esetleg rámi! Felszerelésről mindenki saját maga gondoskodik. (Tízemberként egy személyi igazolvány). Mivel a túra során minden bizonytalan sötét lesz, világítóeszközről (gyertya, vagy szentjánosbogár) nem árt gondoskodni.

Ha van kedved, gyere! Ha nincs, maradj otthon!

Befejezés a költő sorával: „Látta Ön már Budapestet éjjel...?”

PT(NY)K választott vezetősége (a Gyula meg én)

Aeroflort

Drámaíró kortársainkat nézve...

Egyetemközi teltház-sorozat

Egyetemünk közönségszervezése a KISZ Budapesti Bizottságának támogatásával egyetemközi teltház-sorozatot szervez a Radnóti Miklós Színpadon bemutatott mai magyar drámák megtekintésére. Két fiatal drámaíró, Kárpáti Péter (25 éves), illetve Márton László (29 éves) színdarabjait nézzük meg együtt: március 1-jén a Szingapur, végállomást, ill. március 10-én a Lepkék a kalapon. Utóbbi követően a nézőtérn maradva beszélgethetünk, vitatkozhatunk a két este rendezőjével, Verébes Istvánnal, az írónkkal és a mai magyar dráma ügyét felvállaló Bálint Andrással igazgatóval.

okozzák. Főszereplő: Dörner György.

LEPKÉK A KALAPON

Márton László rémbohózata elborzasztó tükröt tart elénk; ha merünk ösztökélni lenni saját magunkhoz, sirva nevetünk vissza. A külsőségeiben is rendkívül különleges előadást nézve bizony megérintő szellemi odafigyelést igényel annak felfedezése, hogy a szemet kápráztató, sőt néha fület repesztő színpadi előadásmód csak idézőjel a történethez, a FELMONDÁ-TOK, s ezáltal az egyes jellemek a fontosak. Főszereplők: Hernádi Judit mv., Márton András és Nemcsák Károly.

MEZTELEN ÉV

Szilágyi Ákos eddig nemigen hozzáférhető versekből és prózarészletekből válogatott egy teljes estére valót: Blok, Bulgakov, Chagall, Ehrenburg, Mandelstam, Mejerhold, Paszternak, Pilnyak, Szmolinszkij és kortársaik gondolatainak felfedezésével az értelmiség és a forradalom viszonyáról, a forradalom és a művészet kölcsönhatásáról szól az előadás. A műveket elmondja, felolvassa ill. eljátssza: Bálint András, Egri Kati, Kelemen Csaba, Márton András, Nemcsák Károly és Varga Mari.

Amennyiben az első egyetemközi teltház-sorozatnak sikere lesz: — elkelnék a kedvemre — „bőrletek” és a szervezők választása kedvező fogadtatásra talál — úgy hasonló sorozatot más színházakba is szerveznék.

Murakózi Anna

EGY ALTERNATÍV BLOKK LEHETŐSÉGEI, AVAGY TÖRÖKBÁLINT, ZUGLÓ, PÉCS

Az alternatív blokkok sorában van egy, amely a kultúra közgazdasági kérdéseivel foglalkozik. Ez egy három féléves tárgy.

(A Népgazdaságtervezési Intézet gondozásában oktatott tárgy az oktatási és az oktatáson kívüli művelődési intézmények közgazdasági, tervezési, szociológiai, oktatási és művelődéspolitikai kérdéseinek elemzésével e terület gazdasági, szervezői, menedzseri szakemberigényére kívánja felhívni a figyelmet. — Szerkesztőség) amelyiknek a második féléve, oktatásszervezéssel és az oktatási rendszer működésével foglalkozik.

A féléves tematikában 3 intézménylátogatás szerepelt. Ennek keretében látogattunk el Törökbálintra, a Zsolnai-féle tehetség- és képességfejlesztő kísérleti általános iskolába, a zuglói gyengénhallók és csökkent értelmi képességűek általános iskolájába és Pécsre, az Apáczai Nevelési Központba. Ezek az intézmények azért voltak számunkra érdekesek, mert tevékenységében mindhárom jelentősen eltér a hagyományos és átlagos magyar oktatási intézménytípusoktól.

Törökbálinton részt vehettünk két tanórán; egy harmadik osztályos magyar nyelv és irodalomórán, ahol akkor éppen egy Nagy László-verset is elemeztünk a gyerekek, s egy hatodikos történelemórán. (Ezek azok a gyerekek, akik már első osztályos koruk óta a

Zsolnai-féle módszer

szerint tanulnak.) Az iskola csak három éve működik kísérleti iskolaként, ami azt jelenti, hogy a jelenlegi első három évfolyam minden osztálya a kísérleti program szerint tanul. A felsőbb évfolyamokon csak egy-egy ilyen osztály van a hatodik osztállyal bezárólag.

Az iskola körzetesített, vagyis törökbálinti és környékbeli gyerekek járnak ide. A kísérlet iránti érdeklődést mutatja, hogy a körzeten kívüliek is kéri felvételüket. 30 gyerek jár ki Budapestről, akiknek a szülei aktív segítséget nyújtanak az oktatásban. Például az egyik apuka, aki az MTI-nél fotóriporter, videózást tanít alternatív tárgy keretében. A tantárgyak szerkezete jelentősen eltér a hagyományostól. Jelenlét szerepét játszanak azok a tantárgyak és módszerek, amelyek a különböző képességeket feltárják és a képességeket kibontakoztatják, továbbfejlesztik. Ezeknek a skálája igen széles, a kutatási program körülbelül 120-szal foglalkozik. Ezért tartanak többek között bab-, sakk-, tánc-, számítástechnika-, kézműves foglalkozásokat. A hagyományos tantárgyakat is más módszerrel tanítják. A történelemórán, amit meglátogat-

A mindennapi béke(sség)

Naív voltam: azt hittem, hogy a rendkívüli adásnap televíziós békefórumán az illetékesek majd végre válaszolnak egy sor olyan kérdésre, amely nemcsak engem, hanem — mint ahogy a műsorvezető által korrekten és „öncenzúra nélkül” válogatott nézői telefonokból is kiderült — sokakat foglalkoztat. A résztvevőket úgy válogatták, hogy nagyjából egyensúly legyen az apparátust és a társadalmat képviselő vendégek között. [A KB külügyi osztályvezetője; egy ezredes; a Békétanács elnöke; egy katolikus lelkész; és Zorán, a népszerűség.]

Már az első néhány válasz után kiderült, hogy sajnos ez a műsor a megszokottól mindössze annyiban tér el, hogy legalább a kérdések elhangozhatnak, a válaszok azonban legfeljebb új információmorszákat tartalmaztak, megnyugtató tájékoztatást semmi esetre sem.

„A jelenlegi nehéz helyzetben miért emelték a katonai kiadásokat?” A válasz szerint a különböző táblázatok kimutatták, hogy mi csak a 18.—24. helyen vagyunk Európában a katonai kiadások terén, tehát nem jogos az aggodalom: ezek a kiadások nem mennek más területek rovására. Ráadásul a ruházat, az élelmiszer a katonáknak is drágul stb. „Miért nem kötnek megmegtámadási szerződést a kelet- és nyugat-európai országok?” Ez összetett politikai kérdés (a továbbiakban ÖPK), de ha az enyhülés, a közeledés, egymás állásponójának megismerése és méltánylása tovább fejlődik. „Miért nem vonják ki a szovjet csapatokat Magyarországról?” ÖPK, és nem rajtunk múlik. „Mit tehet az egyes állampolgár a békéért?” A Békétanács főtitkára szerint egyedül — semmit. Keressék a hasonlóan gondolkodókat, majd csatlakozzanak az intézményesített békemozgalomhoz. És szerintem itt érkezünk el a műsor fénypontjához: az eddig csendesen szemlélődő lelkész úr végre megelégedte a semmitmondó válaszokat, a szokványos propaganda- és vezércikkstílust, és az egész kérdéskört új megvilágításba helyezte. Miért lenne szükséges, hogy a békéről beszéljünk csak a nemzetközi katonai politikai helyzetre gondolunk? Hiszen a béke legalább annyira jelenti az embernek magával és környezetével való „megbékélését”, a mindennapok bé-

keségét. Hiába van az országban több mint 40 éve béke, az emberekben felkavart indulatok, a békétlenség a mai napig is olyan feszültségeket teremtenek, amit a ma már egyre kevésbé takargatható szociális egyenlőtlenségek, népbetegségek (alkoholizmus, nárcis stb.), az öngyilkosságok, a válaszok megrázóan magas száma, a várható életkor rövidülése, s talán mindezek eredőjeként a népesség csökkenése is jelez. Tehát igenis, van mit tennie az egyéneknek a béke, a békesség érdekében: a másokhoz való viszony rendezése, a szeretet, mely minden emberi közösség alapja, nélkülözhetetlen ahhoz, hogy valóban békéről beszéljünk tágabb értelemben. Ezért önmagában is fontos, de a műsor egészét tekintve kiemelkedően értékes gondolatot talán az est igazi mondandójának tekinthetjük. A Békétanács képviselője is magáévá tette, és máris gyakorlati példát hozott: a kérdéző, aki taxifőnök, tehet a békéért azzal, hogy nem csapja be az utast (sic)!

További kérdés: „Katonák-e a papok?” „Miért nem lehet Magyarországon — az európai országok többségéhez hasonlóan — lelkiismereti okokra hivatkozva megtagadni a katonai szolgálatot?” A papok nem katonák, de a teológiai főiskolára jelentkezőknek a többi egyetemi előfelvetéssel együtt 1 éves fegyveres szolgálatot kell teljesíteniük. A tavaly nyári Coventryben tartott END (European Nuclear Disarmament) konferencián a Magyar Békétanácsot is felvették a független békemozgalmakat tömörítő szervezetbe. Ezt megelőzően márciusban az ENSZ Emberi Jogok Bizottsága a szolgálat-megtagadást alapvető emberi jognak ismerte el. Magyarországon ma csak a Jehova tanúi és a nazarenusok számára engedélyezett a fegyvertelen szolgálat. Európa számos országában alternatív, illetve úgynevezett társadalmi szolgálatot teljesítenek mindazok, akik vallási, lelkiismereti vagy egyéb, jogilag alátámasztható okra hivatkozva kéri azt.

Elnézést az indulatokért, talán túl sokat vártam a fórumtól, és a családottság diktálta kissé cinikus soraim. En úgy látom ezután, hogy a Békétanács hozzáállása, tevékenysége legalább olyan értékű reformokra szorul, mint egész társadalmi, politikai, kulturális életünk.

B. V.

tunk kiderült, hogy a hangsúly elsősorban nem a lexikális tudásra helyeződik, hanem arra, hogy a csomópontok, általános összefüggések kiemelésével olyan átfogó szemléletet kapjanak a gyerekek, amelybe későbbi tanulmányaikat, olvasmányaikat biztosan el tudják helyezni.

A napirend úgy épül fel, hogy ezeket a hagyományos tárgyakat délelőtt tanulják, ebéd után az időjárástól függetlenül két órát a szabadban töltöttek, majd délután a képesség- és készségfejlesztő órákon vesznek részt.

Nagy hangsúlyt fektetnek az iskolában az idegen nyelv oktatására is. Így az orosz mellett

kötelező második nyelv

felvétele is. Harmadik nyelvként oktatnak japánt, s tervezik több kelet-európai nyelv bevezetését. Az iskolában tanító pedagógusok aktívan bekapcsolódnak a kutatási program megvalósításába munkalapok, tankönyvek, új oktatási módszerek kidolgozásával.

Ilyen módszerrel dolgozó kísérleti iskola még öt működik az országban és többszáz azoknak a száma, akik csak a program egy-egy részletét használják fel, például a magyar nyelvi és irodalmi képzésben. A teljes, átfogó programot nemrég terjesztették a Művelődési Minisztérium elé, mint jövőbeni alternatív tantervet. Ha a minisztérium elfogadja, akkor ezennél bármely általános iskola oktathat program alapján.

A gyerekek kikerülve az iskolából szembetalálkoznak a hagyományos oktatási, tanulmányi követelményekkel és elvárásokkal, s ezek komoly konfliktusok forrásai lehetnek. Ezért is tervezik a módszer középiskolai szintű továbbfejlesztését és egy gimnázium létrehozását Törökbálinton.

Második intézménylátogatásunk alkalmával megismerkedtünk egy gyengénhalló és részben értelmi fogyatékos gyerekek oktatásával és nevelésével foglalkozó zuglói általános iskolával. Ebben a bentlakásos intézetben

90 többszörösen sérült

általános iskolás korú gyermek él. Ezek a gyerekek az ország egész területéről kerülnek ide. Kiválasztásukat megyei és budapesti központokkal rendelkező országos szakemberhálózat biztosítja. A szelektált orvosok, pszichiáterek és gyógy-pedagógusok végzik, de számuk nem elegendő. Maga a zuglói intézet szakemberekkel jól ellátott, technikai szempontból viszonylag már kevésbé. A nagy értékű, gyakran tőkés importból származó nélkülözhetetlen eszközök (nagyothalló készülékek, fejhallgatók, magnók, erősítők) a gyerekek kezében gyorsan elhasználódnak, régiük, pótlásuk már régóta időszerű lenne.

A gyerekek többségükben hátrányos helyzetű családokból érkeznek, így a pedagógusoknak hatványozottan több gondot kell fordítaniuk nemcsak a gyerekek oktatására, hanem szocializációjukra is. Elemi viselkedései és társadalmi normákat és szabályokat kell elsajátíttatniuk, mint például hogyan kell köszönni a tanárnak, felnőtteknek, hogyan kell étkezni és tisztálkodni, mindennapos emberi szituációkban viselkedni. Ezt a munkát csak maximális odaadással, lelkesedéssel, hozzáértéssel és nem utolsósorban türelemmel lehet és kell végezni.

A pécsi Apáczai Nevelési Központ több szempontból is egyedülálló nemcsak az országban, hanem Közép-Európában. A nagy teret körülölelő épületkomplexum egy bölcsődét, két óvodát, két általános iskolát, egy gimnáziumot, művelődési házat, egy hatalmas tornacsarnokot, egy kétszintes éttermet és egy feszített víztürkű uszodát foglal magába. A nevelési központ technikailag magasan

a hazai átlag felett

ellátott, önálló videolánccal, helyi televíziós központtal (kábel-tévé) rendelkezik.

A központ két alapfunkciója az oktatás és a közművelődés. A komplex intézmény lehetőségeit próbálják mind sokoldalúbban kihasználni az 1—19 éves gyermekek, fiatalok nevelésében, a felnőttek közművelődésében. Az itt folyó oktatás-nevelő munka az iskola hagyományos szervezeti felépítésének és tevékenységi rendszerének megújítását is szolgálja. Ez az iskolai kezdőszakasz és a gimnáziumi képzés területén figyelhető meg.

Nagy hangsúlyt fektetnek az óvodából az iskolába való átmenet nehézségeinek leküzdésére. Új tanulászervezési eljárásokat alkalmaznak, önálló tananyagfejlesztő tevékenységet folytatnak és felhasználják a Zsolnai-féle magyar nyelvi programot. A gimnáziumi oktatásban évfolyamonként egy-egy angol tannyelvű osztály indul. Ezekbe az osztályokba az egész országból lehet jelentkezni, feltétlenül az angol nyelvtudás, így a környező lakótelepről kevés gyerek jut be. Itt fontos megjegyezni, hogy az iskola tanulói 60%-ban munkás- és főleg bányászcsaládokból származnak.

A közművelődési feladatok megtervezésénél és ellátásában ez a körülmény fontos szempontot jelent. A nevelési központ a lakótelepi sportegyesület székhelye és legfőbb támogatója. A sportegyesület az élsport lehetőségeit kizárja, legfőbb céljának a tömegsport támogatását tartja. A művelődési ház gazdálkodására jellemző, hogy alkalmuk van nyereséges foglalkozások szervezésére, amiből az egyre kevésbé ellátott oktatási és művelődési feladatokat önerőből is támogatni tudják. Ezáltal kedvezőbb helyzetben vannak, mint az elkülönült intézmények.

A hely alkalmas arra, és ezt mi nagyon fontosnak tartjuk, hogy emberi kapcsolatok kialakuljanak, már meglévő közösségek összejövetelüket itt tartják. A három intézmény meglátogatása jó alkalom teremtett arra, hogy közelebbről megismerkedjünk különböző oktatási formák, törekvések megvalósulásával. Emellett, a szigorúan vett tantárgyi témán túl olyan pedagógiai ismereteket, módszereket és emberi példákat láthatunk, melyek széles körűvé válása hasznos és kívánatos lenne szerte az országban.

Kardos Kriszta — Horváth Irén
IV. évf. külgazd. szakos hallgatók

...és megteremté a nőt

Halász Géza rajza

Nyílt levél!

TI SZTELT VALCSICSÁK IMRE TANÁR ÚR!

A Közgazdász 1988. január 28-i számában olvastam kritikát a magyar közoktatás helyzetéről. Egyetlen mondatot szeretnék csupán kiemelni cikkéből, amelyben egy szarkasztikus csattanóval zárja le mondanivalóját. Így hangzik: „Ez a közoktatás pedig már lassan olyan szintű, hogy az albán, vagy az etióp hozzá képest szabadgyetem.” Talán én is könnyed mosollyal elsiklanék e mondat felett, ha nem éppen e példaként említett közoktatás terméke lennék (mint etióp állampolgár), vagy ez a hasonlat nem egy egyetemi lapban jelent volna meg egy tárgyilagos kritika részeként.

Az utóbbi hónapokban figyelemmel követtem a fenti országok összehasonlításának átalakulását, az általános tendenciáját. A Herald Tribune cikkében hangzott el először eredeti formájában az új magyar adórendszerrel kapcsolatban — etióp bérek — svéd adók viszonylatában. Ezt alakították át a magyar humoristák hol albán; hol etióp bérekről beszélve, így lassan elterjedt és általánossá vált akár egy közmondás. Így lett e két ország minden rossznak a szimbóluma, könnyű volt tehát levonni a következtetést: ilyen helyen a közoktatás is csak a legrosszabb lehet. Azonban egy általánosításból visszafelé következtetni és azt mint tényt felhasználni — logikai hiba — azontúl, hogy a megállapítás eme országok becslését sérti. Továbbá kritikája hitelét rontja a felszínes, csupán a közfelfogásra támaszkodó megállapítás.

Két lehetőséget tudnék ajánlani, hogy betekintést nyerjen közoktatásunkba, illetve véleményét alkothasson róla. Ha általános átfogó képet akar kapni, elég elolvasnia ugyanennek a lapnak 1986. október 23-i számában Csáki Csaba rektorunk cikkét, amelyben külvilágunkra tárgyalja az oktatásunkat gazdasági problémáinktól. De konkrét adatok által megismerhetné az itt tanuló etióp diákok eredményét a Művelődési Minisztérium statisztikája alapján, és össze is hasonlíthatná a magyar, illetve más külföldi diákok teljesítményével. Csak ha véleményét ilyen tényekkel támasztaná alá, tudnám elfogadni példáját, amelyben közoktatásunkat a legalacsonyabb szintűvé degradálja.

Kassahun Abberu

Számítástechnikai kézikönyv

Csepai János és Quittner Pál egyetemünk oktatói új oldalukról mutatkoznak be: „Floppy disk jockey”-nak csapnak fel — legálabbis egy könyv erejéig. BIT—LÉ címmel megjelent köztér „szerzeményükkel” a személynél számítógéppel rendelkezők népes táborát igyekeznek meggyőzni arról, hogy a számítógép egyszerű dolog, csak tudni kell bányát vele. Használatá az azonban nem merülhet ki a működtetés tudományában, hanem mindenkinek arra kell törekedni, hogy a gépekkel ésszerűen, s olykor gazdaságosan is használják.

A könyv 69 fejezetben foglalja össze a számítástechnikának azokat a fogalmait, amelyek ismeretét az általános számítástechnikai

műveltséget képezik. Mindezeket könnyed stílusban a leghejtűzőbb példákon keresztül magyarázza el az olvasóknak. Az olykor mulatságos történeteket Halász Géza fantasztikusan jópofa karikatúrái kísérik, melyeknek érdekessége az, hogy egytől-egyig számítógép segítségével készültek. A kötet végén található egy magyar—angol és angol—magyar szótár is, amely a számítástechnika legfontosabb szavait tartalmazza, az erre vonatkozó szabvány figyelembevételével.

A mű a Számalk gondozásában jelent meg, guszusos borítással és — a mai könyvpiacra képest szolid áron. Minden olvasónak jó szórakozást és/vagy tanulást kívánunk!

Trieszti kirándulás

Egyetemünk húsz diákja és négy oktatója tíz napra Triesztbe utazott, az ottani szabadkikötő meghívására az elmúlt fél évben. A diákok közlekedés, illetve külgazdasági szakosok voltak és velük utazott két-két tanár az említett szaktanszékekről. Az utazáshoz az egyetemi autóbusszt és a mindenki által ismert BELÁ-t „vettük igénybe”. A négyezer kilométeres távolságot Jugoszlávián keresztül tettük meg, s a délutáni órákban pillantottuk meg a trieszti kanyargós útról felülnevezettől a tengerparti várost és kikötőjét a hatalmas hajókkal, darukkal, rakatárakkal.

Mivel szállodánk címét már tudtuk, rögtön odamentünk. Egy kicsi szálloda volt, közel a kikötőhöz. Kicsomagoltunk, közben megérkezett a kikötő képviselője, Michele Zanetti, aki ismertette a ránk váró programokat. A kikötő célja a programok összeállításánál az volt, hogy minél jobban megismerhessük azokat a lehetőségeket, amelyeket Trieszt és tartományja kínál Magyarországnak a gazdasági kapcsolatok szorosabbra fűzésére. Így több előadást hallgattunk a szabadkikötő tevékenységéről, történetéről, nemzetközi kapcsolatairól. Az előadók mindegyike hangsúlyozta a szabadkikötő előnyeit, nyilvánvalóan azzal a nem titkolt szándékkal, hogy mi, a jövő szakemberei munkánk során igyekezzünk kihasználni ezeket.

Nemcsak szóban mutatták be tevékenységüket, hanem körbevittek minket a kikötőn egy kis hajóval is. A tengerrel sokkal érdekesebb volt megfigyelni a több százezer tonnás hajómonstrumokat, a kikötői rakodóberendezéseket, a dokkokat.

A tíz nap alatt többször találkozhattunk a trieszti egyetem hallgatóival is, akikkel megbeszéltük, mennyiben kü-

lönbözik, illetve hasonlít a magyar és az olasz egyetemi élet. Az ottani egyetem szervezett nekünk egy olyan egész napos programot, melynek keretében ellátogattunk Udinebe és Duinóba. Udine egy ipari város Itália északi részén. Itt megismerkedhettünk több gyár munkájával például jártunk a Pittini Group vaskohászati gyárában és a számítógépgyártással foglalkozó cégnél (ASEM).

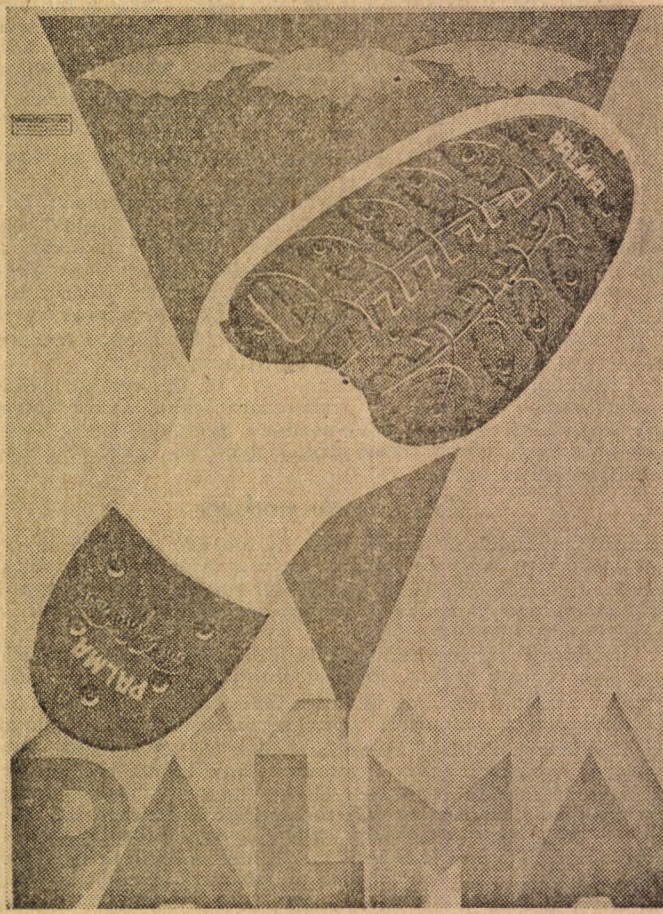
Számomra a legnagyobb élmény azonban Duino volt. Ez a városka nem építészeti remekműveivel, vagy más szokványos dologgal lepelt meg, hanem szinte egyedülálló iskolájával. Ugyanis itt működik az Adriatic Language School, ahol nagy meglepetésünkre négy magyar diákkal is találkoztunk. Az iskolában angol nyelven folyik az oktatás 16—18 éves korú gyerekeknek. A tantárgyak között vannak kötelezők és szabadon választhatók. Az angol mellett mindenki tanulja a saját anyanyelvét és az olaszt is. Ha elvégzik ezt az iskolát, könnyedén bejutnak az egyetemekre, főiskolákra, és az előnyök között nem elhanyagolható két idegen nyelv magasszintű ismerete sem.

Sokaknak közlünk úgy tűnt, hogy ezek a gyerekek koravének, hogy nincsenek ifjúságuk, mert állandóan tanulniuk kell. Erről szerintem szó sincs, mert az iskola tanulóinak ugyanúgy van ideje szórakozásra, sportolásra, mintha Magyarországon vagy bárhol máshol járnának egy átlagos gimnáziumba. A különbség csupán az, hogy itt önállóbbak a gyerekek.

Az élmények közül nem lehet kihagyni a Miramare kastélyt és az egy napos velencei kirándulást sem. Azt hiszem, ez mindenki számára egy életen át emlékezetes maradt. L. M.

Közlekedésszak IV. évf.

Ez nem medvetalp

A pénz beszél

(Ez se kutya!)

Egyetemünkön több hallgatói vállalkozás is bontogatja szárnyait, ezek sorába léptünk be mi is, megalapítva a Multiplex vállalkozói és munkaközvetítői KISZ-vállalkozást. Mint a nevünköl is kitűnik, az egy olyan szervezkedés, amely a KISZ-bizottság jogi személyi mivolta által léphett ki az élet nagybetűs PIAC-ára. Ezért cserébe egy helyes kis százalékot vagyunk kötelesek fizetni protektorunknak, ami hosszú huzavona után maradt a jogszabályban előírt hányad. Újabb huzavona után kiderült, hogy sokkal életképesebbek vagyunk, mint először gondoltuk. Ugyanis miután rövid távon a tőkehiány, valamint a magánimport-korlátozás keresztbe tett első üzleti tervünknek (amit hosszútávon még nem adtunk fel!), kitaláltuk, hogy mást fogunk csinálni. Tudom, ez nem nagy kunszt, más, alapszervezet is leragadt már ennél a fázisnál, de nálunk ez odáig fajult, hogy neki is álltunk. Mást csináltunk! Elvállaltunk és elvállalunk azóta is minden olyan munkát, aminek semmi köze nincs az első, jobbjelre szenderült tervünkhez. Borítékíráás, piackutatás, reklámközzvetítés, hostess szolgálat, fordítás, és tolmácsolás, gyermekmegőrzés, alkalmi munkák közzvetítése és vállalkozás szerepel eddig az étlapunkon. Orabereink ötven forinttól felfelé tendálnak. Egyetlen hátrányunk egyben előnyünk is: a magas oraberek mellé rugalmatlanság társul a munkavállalóink felé, pont azért, hogy meg tudjuk őrizni rugalmasságunkat a piacon. Így sokszor rövid határidős, intenzív munkákat vállalunk, ahol leginkább gyorsnak, okosnak, szépnek és pontosnak kell lenni. Munkaigértünk annyi van, mint a pelyva, de a konkrét munká-

ink hirdetéseit is megtalálhatjátok a KISZ-bizottság aajtaja mellett ékeskedő black-metal stílusú falújságunkon. Viszont mivel bármikor beüthet a mennykő, és érkezik egy több ezer forintos megrendelés, szeretnénk meghirdetni az ügyvezető nyílt várakozólistát. Ez a következő: akik az „étlap” szerinti munkák iránt képességet és érdeklődést éreznek, kutyabarátok, és szeretik a kaszinótojáást, de egyikre sincs pénzük, nos ökö jelentkezhettek nevükkel és kedves címükkel (telefon még jobb), az E. 187-ben. És természetesen várunk minden menedzsert, vagy egyszerűen brain-storming típusú jelöltöt (ötletestül), valamint minden munkaéhes egyetemistát. A jelentkezőket többnyire a beérkezés sorrendjében értesítjük ki az elvállalható munkákról, figyelembe vesszünk azonban szakmai előéletet, sőt „szaktudást” is! A jelentkezés nem kötelez semmire, fizetés és munkavállalás konkrét szerződés alapján fog történni.

Kalendárok kíméljenek!
MULTIPLAN
(KISZ-bizottság, E. 187.)

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja
Felelős szerkesztő: FARKASINSZKYNE HALAY EDIT
Szerkesztőség: 1093 Budapest IX., DIMITROV TÉR 8.
Telefon: 174-543
Kiadja a Hírlapkiadó Vállalat
Budapest VIII., Blaha Lujza tér 3.
Felelős kiadó: VAGNER FERENC
vezérigazgató
88-3717. Székra Lapnyomda, Budapest
Felelős vezető: CSÖNDES ZOLTÁN-vezérigazgató

Silecke kevés hóval

Röplabdás hírek

Az amatőr röplabda-spartakiád záróakkordjára december 5-én került sor. Lányaink az 1—2 helyért játszottak; óriási küzdelemben a Műegyetem csapatától 3:2 arányban végül kikaptak.

Az Országos Egyetemista Bajnokság keretében december 14-én és 17-én a Nyíregyházi Tanítóképző Főiskola ellen játszanak a lányok. Győzelem esetén a következő ellenfelük a rivális Műegyetem csapata.

Lezárult az NB II-es bajnokság őszi idénye. Lányaink csoportjukban a rosszabb szetarány miatt csak a 3. helyet szerezték meg: 1. Ganz Villany 20 pont, 2. Békéscsaba 18 pont, 3. Közgáz 18 pont.

Kevés szó esett eddig a fiú röplabdásokról. Ők idén ősszel egy csoporttal feljebb kerültek. A mezőny közel azonos képességű csapatokból áll, csak azok értek el jobb eredményeket, ahol régi válogatottak is játszanak.

Az idényben 9 mérkőzés közül három bizonyultak jobbnak fiaink. Mentségükre

szolgáljon, hogy heti egy edzésük van, s ekkor játszzák le meccseiket! Tehát minimális edzés mellett érték el eredményeiket. Szatmári Erőgyém csapatától 3:2 arányban végül kikaptak. A csapat edzője szerint nagyon jó képességű társaság, lelkesek, rendesen dolgoznak, csak nagyon hiányzik az edzés. Három játékos teljesítményét tartja kiemelkedőnek: Jenei Zoltánét (csap. kap.), Váradi Mihályét és Sromek Stanislawét (műegyetemista). A csapatnak az Országos Főiskolai Bajnokságban először a Veszprémi Vegyipari Egyetemmel kell megmérkőznie.

A versenyidény végén rengetegen kapcsolódtak be a munkába, főként elsőskök, de továbbra is szeretettel várunk minden röplabdázni vágyó fiút!

A fiúk eredményei: H. Zrínyi—Kölgáz 3-0, Fég—Kölgáz 3-0, Kölgáz—MOM 3-1, Kölgáz—TISE 3-2, Kölgáz—Danuvia 3-0, Kölgáz—Pézügyőr 1-3, Küllker—Kölgáz 3-2, Kandó II—Kölgáz 3-4, Geodézia—Kölgáz 3-0.

Könyvújdonságok!

Egyetemünk könyvesboltja egy sereg érdekes új könyvet kezdte az új évet. A Közgazdasági és Jogi Könyvkiadónál jelent meg Paul A. Samuelson—William D. Nordhaus: Közgazdaságtan II., Mikroökonomia, illetve Manur Olson: Nemzetek felemelkedése és hanyatlása (Gazdasági növekedés, stagfláció és társadalmi korlátok) című könyve. Az MTA Szociológiai Kutató Intézetének kilencedik fejlődéstanulmánya a Válság címet kapta. Ebben többek között Henry Kissinger, Samir Amin, Bródy András tanulmánya és a Brandt-jelentés olvasható. A Berend T. Iván—Ránki György szerzőpáros legújabb könyve Európa XIX. századi gazdaságát elemzi.

A Medvetánc 1986/4—1987/1. számában Kopácsy Sándor agrárpolitikánk történelmi mozgásteréről, Miklós Tamás a József Attiláról szóló tanulmányokról, Hunya Gábor a toman mezőgazdaság szerve-

zeti és irányítási rendszerének feszültségeiről ír; s e számban szerepel Jánossy Ferenc életét, munkásságát átfogó interjú is. Az Európa Könyvkiadó gondozásában jelent meg Cicero válogatott műveit tartalmazó kötet. A Magvető érdekes könyve; Ormos Mária: Nácizmus-faszizmus. Kossuth-újdonságok: Ferge Zsuzsa és Várnai Györgyi szerkesztésében Szociálpolitika ma és holnap; Közgazdasági kislexikon negyedik, bővített és átdolgozott kiadása. Az MSZMP KB Társadalomtudományi Intézet műhelytanulmányok sorozatában Kóvári György a kereset-alakító mechanizmusokkal foglalkozik a magyar gazdaságban. Még néhány életrajzi jellegű könyvre hívnánk fel a figyelmet; Bob Thomas; Walt Disney, Gáthy Vera; Gandhi, Feja Géza; Kossuth Lajos, Laczkó András; Fekete Gyula.

— ri —

A SOROS ALAPÍTVÁNY ÉS A MŰVELŐDÉSI MINISZTERIUM pályázatot hirdet

ÜTHETES INTENZÍV ANGOL NYELVI TOVÁBBKÉPZŐ CSOPORTOS ÚTRA AZ EGYESÜLT ÁLLAMOKBA 1988. július 1-jétől

70 angoltanár számára, akik általános vagy középiskolában vagy egyetemen, ill. főiskolán tanítanak,
46 negyed-ötödéves egyetemi hallgató részére, ezen belül 6 közgazdasági (ebből 5 MKKE, 1 pécsi), 28 angol szakos bölcsészhallgatónak és 12 egyéb bölcsészhallgatónak. A pályázati feltételekről az illetékes dékáni hivatalban tájékozódhatnak a diákok.

4 angol műfordító részére
20 középiskolai diáknak, akik az ez évi, 1988-as angol nyelvi országos középiskolai tanulmányi verseny döntőjében az első 40 közé kerülnek. Az utazás és a kinttartózkodás költségeit (szállás, étkezés, zsebpénz) a Soros Alapítvány fedezi.

Pályázatot csak magyar állampolgár adhat be. Azok pályázhatnak, akik az elmúlt három évben nem tartózkodtak 6 hétnél hosszabb ideig angol nyelvterületen, illetve nem kaptak államközi ösztöndíjat angol nyelvterületen. A NYELVTANÁROK ÉS A MŰFORDÍTÓK az erre a célra készült kérdőíven pályázhatnak, amelyet postán igényelhetnek az MM Nemzetközi Koordinációs és Dokumentációs Önálló Osztályán.

Cím: Budapest, 1884. Pf. 1. (A borítékra írják rá: USA-pályázat)

A pályázatokról egy szakértőkből álló bizottság dönt. AZ EGYETEMI HALLGATÓK pályázatukat egyetemük dékáni hivatalába adják be, az ott kiírt feltételek ismeretében. A pályázatokról hallgatókból és oktatókból álló zsűri dönt az egyetemen belül.

A TANÁROK, EGYETEMI HALLGATÓK ÉS MŰFORDÍTÓK PÁLYÁZATI HATÁRIDEJE: 1988. február 29. Hallgatóinknak 1988. március 13.

A KÖZÉPISKOLÁSOK — értelemszerűen — a verseny eredményhirdetése után pályázhatnak. Részletes angol nyelvű önéletrajzukat 6 példányban küldjék el az MM Nemzetközi Koordinációs és Dokumentációs Önálló Osztályára. Cím: Budapest, 1884. Pf. 1. (A borítékra írják rá: USA-pályázat.) Pályázatukról ugyancsak a szakértői bizottság dönt, melynek tagjai figyelemmel kísérik az OKTV döntőjét.

BEADÁSI HATÁRIDŐ: 1988. április 30.

SOROS ALAPÍTVÁNY MŰVELŐDÉSI MINISZTERIUM